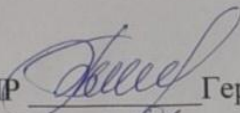

Міністерство освіти і науки України
ВСП «Любешівський технічний фаховий коледж Луцького національного
технічного університету»

Циклова методична комісія викладачів
соціально-гуманітарних дисциплін, фізичного виховання та захисту України

Заступник директора з НР ЗАТВЕРДЖУЮ
Герасимук-Чернова Т.П.
« 01 » 09 2025 р.

Робоча навчальна програма

з дисципліни

«Історія України»

Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Спеціальність G 19 «Будівництво та цивільна інженерія»

Галузь знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна
медицина»

Спеціальність Н 7 «Агроінженерія»

Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Спеціальність G 11 «Машинобудування (за спеціальностями)»

Любешів 2025

Робоча навчальна програма з дисципліни «історія України» для студентів 1 курсу:

Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Спеціальність G 19 «Будівництво та цивільна інженерія»

Галузь знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»

Спеціальність Н 7 «Агроінженерія»

Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Спеціальність G 11 «Машинобудування (за спеціальностями)»

Розробник: С.В. Домальчук – викладач загальноосвітніх предметів вищої категорії

Робочу навчальну програму розглянуто та схвалено на засіданні циклової методичної комісії викладачів соціально-гуманітарних дисциплін, фізичного виховання та захисту України

Протокол від № 1 від «1» вересня 2025 року

Голова циклової методичної комісії Л.М. Кравчик Кравчик Л.М.

Робочу навчальну програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної ради

Протокол № 1 від « » 2025 р.

Пояснювальна записка

Програма розрахована на вивчення історії України в загальноосвітніх навчальних закладах як вибірково-обов'язковий предмет навчального плану в обсязі 106 годин.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво» Спеціальність G 19 «Будівництво та цивільна інженерія» Галузь знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина» Спеціальність Н 7 «Агроінженерія» Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво» Спеціальність G 11 «Машинобудування (за спеціальностями)»	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість годин - 106		Денна форма навчання
		Нормативна
		Рік підготовки
		1-й, 2-й
		Семестр 1, 2, 3
		Лекції 88 год.
Тижневих годин для денної форми навчання : аудиторних – 2;	Освітньо – професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Семінарські, практичні 18 год.
		Самостійна робота
		- год.
		Вид контролю:

2. Мета і завдання навчання історії України

Метою історичної освіти є: а) формування вільної особистості, яка визнає національні та загальнолюдські цінності й керується морально-етичними критеріями та почуттям громадянської відповідальності у своїй поведінці;

б) виховання засобами історії громадянської свідомості, зорієнтованої на патріотичне почуття приналежності до власної держави та до її спільних історичних, політичних і культурних цінностей, а також на демократичні пріоритети й злагоду в суспільстві; в) прищеплення толерантності й поваги до різних поглядів, релігій, звичаїв і культур, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми задля досягнення суспільно значущих цілей. Ця мета має

конкретизуватися в комплексі завдань, з яких пріоритетними є: – поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленнєвих здібностей та умінь, необхідних для розуміння сучасних викликів; – набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності українського народу, значення європейських культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцнення національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів української держави в контексті світового історичного процесу; – розвиток історичного, критичного та творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу, проблеми, що стоять перед країною та світом; – усвідомлення національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності власної держави в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів; – долучення до духовних і культурних надбань і цінностей, історико-культурних традицій українського й інших народів; – сприяння формуванню політичної та правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні із національними та загальнолюдськими цінностями. Реалізація мети шкільної історичної освіти здійснюється через розвиток основних складових історичної свідомості: а) накопичення знань про основні події, явища та процеси, їхні давніші та сучасні інтерпретації; б) оволодіння способами розумових дій, необхідних для розуміння минулого, осягнення сучасного і прогнозування майбутнього, в) усвідомлення демократичних цінностей та їх дотримання на практиці.

Обов'язкові результати історичної освіти передбачають, що студент: – мислить історико-хронологічно, орієнтується в історичному часі, встановлює причиново-наслідкові зв'язки між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявляє зміни і тривалість у житті суспільства (хронологічна компетентність); – мислить геопросторово, орієнтується в соціально-історичному просторі, виявляє взаємозалежність розвитку суспільства, господарства, культури і навколишнього природного середовища (просторова компетентність); – мислить критично, працює з різними джерелами інформації та формулює історично обґрунтовані запитання (інформаційна компетентність); – мислить системно, виявляє взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємовплив історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміє множинність трактувань минулого і сучасного та зіставляє їхні інтерпретації (логічна компетентність); – усвідомлює власну гідність, реалізує власні права і свободи, поважає права і гідність інших осіб, виявляє толерантність, протидіє проявам дискримінації (аксіологічна компетентність).

3. Структура навчальної програми

Програма складається з пояснювальної записки, структурованих за розділами очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів і змісту навчального матеріалу як основи для досягнення цих результатів. Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності зорієнтовані на формування відповідних компетентностей і викладені через знання, розуміння й уміння, які відповідають знаннєвому, смисловому й діяльнісному компонентам. Ціннісний компонент (зважаючи на особливості історичного матеріалу) окремо за розділами не описується, позаяк відображений у компонентах ключових компетентностей і актуалізується через знання, розуміння й уміння наскрізно в межах усіх розділів. Зміст кожного розділу програми містить перелік історичних сюжетів, не розділених на окремі заняття. Викладач, орієнтуючись на вимоги щодо підготовки студентів, має можливість самостійно визначати назву теми, кількість і перелік питань до кожного заняття залежно від умов організації навчального процесу, пізнавальних можливостей студентів, групи та індивідуального підходу викладача до навчання. До кожної теми подано орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт, у деяких випадках – рекомендований (але не вичерпний) перелік історичних подій, об'єктів і джерел для організації навчальної роботи. Це не виключає залучення учительством інших джерел та пізнавальних завдань, зберігаючи загальну спрямованість роботи відповідно до компетентнісного підходу. У програмі немає розподілу навчальних годин за розділами. У межах загальної річної кількості годин викладач може самостійно визначати час для роботи над кожним розділом програми, але не порушуючи при тому повноти завдань, визначених як результати і зміст навчально-пізнавальної діяльності. Тематика практичних і творчих робіт укладена таким чином, аби диференціювати завдання в групі за рівнем складності. Рекомендовану послідовність роботи над проблематикою історії України та всесвітньої історії за розділами наведено в таблиці наприкінці Пояснювальної записки. Організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів за цією програмою викладач відображає у власній робочій програмі, що її затверджує керівник навчального закладу. Робочу програму викладач укладає тоді, коли хоче вибудувати в межах навчальної програми свій алгоритм роботи з студентством, зокрема акцентувати на певних навчальних цілях, змістових елементах, змінити послідовність вивчення матеріалу, додати матеріал з історії рідного краю, доповнити тематику практичних і творчих робіт тощо. Практичні роботи є обов'язковими для кожного розділу програми. Вони можуть відбуватися в різних формах: як на окремій ланці заняття (для вивчення нового матеріалу, узагальнення, закріплення тощо), так і протягом усього заняття (лабораторно-практичне заняття). Така робота може виконуватися за вибором як викладача, так і студентства, як у класі, так і вдома, але з обов'язковою презентацією її результатів на занятті. За основними видами діяльності практичні роботи поступово змінюють свій характер від описових і частково аналітичних до переважно аналітичних. У визначенні результатів навчально-пізнавальної діяльності програма робить наголос на діяльнісному компоненті. На думку укладачок/укладачів, ефективність навчання залежить передусім від залучення студентства до різноманітних видів діяльності, що дає змогу йому успішніше оволодівати суспільним досвідом і, як наслідок, забезпечує соціальну

активність особистості, її спрямованість на творчудіяльність. Тому, зокрема на першому курсі, до кожного розділу подано теми, які можуть бути розкриті під час виконання навчальних проєктів, написання есе, а також – у багатьох випадках – пропозиції щодо можливості використання міжпредметних зв'язків. Викладач на свій розсуд може обирати (змінювати/корегувати/доповнювати) теми, а також досліджувати їх у різний спосіб, залежно від умов організації навчального процесу, пізнавальних можливостей студентства. Рекомендовані проєкти спрямовані на розвиток творчо-пошукових умінь і навичок. Головним критерієм успішності роботи викладача за цією програмою є не так змістова повнота, як уміння налагодити творчу роботу учнівства з орієнтацією на формування ключових і предметних компетентностей.

4. Характеристика умов навчання

Умови навчання забезпечують ефективне засвоєння студентами програмового матеріалу та відповідають вимогам щодо безпеки життєдіяльності учасників навчального процесу. Методика проведення кожного уроку визначається викладачем.

5. Програма навчальної дисципліни ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (1914–1945 рр.).

Структура курсу.

Повторення. Вступ.

Розділ 1. Україна в роки Першої світової війни.

Розділ 2. Українська революція, розпад Російської імперії та постановлення національної держави – Української Народної Республіки.

Розділ 3. В боротьбі за українську незалежність.

Розділ 4. Україна в складі тоталітарної імперії – Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Розділ 5. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період.

Розділ 6. Україна в роки Другої світової війни.

ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
---	--

Знати: – <i>характерні ознаки</i> «короткого» ХХ століття; – <i>територіальні межі</i> розселення українців як етносу на початку ХХ ст.; – <i>етнічний і соціальний склад</i> населення України на початку ХХ ст.; – <i>алгоритми</i> опрацювання зображувальних (візуальних) джерел. Розуміти: – <i>зміст понять</i>: «геополітика», «світова війна», «імперіалізм», «імперія», «націоналізм», «національна держава», «національна революція», «нація»; – <i>періодизацію</i> історії як інструмент для розуміння особливостей розвитку українських земель у першій половині ХХ ст.; – <i>особливості</i> розвитку українського суспільства на початку ХХ ст.; – <i>розпад</i> імперії і утворення національних держав як провідну тенденцію ХХ століття. Уміти: – <i>показати на історичній карті</i> держави-метрополії та їхні залежні території; території українських земель, що входили до складу Російської та Австро-Угорської імперій; – <i>зіставити</i> території розселення українців на початку ХХ ст. і сучасної України; – <i>визначити</i> основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку України і світу на зламі ХІХ–ХХ ст.; – <i>здобувати та зіставляти інформацію</i>, використовуючи матеріали підручників та різні типи історичних джерел.	Україна і світ на порозі ХХ ст.: основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку. Формування модерної української нації. ХХ століття у світовій історії. Періодизація історії України ХХ ст. Завдання і структура курсів історії України та світової історії ХХ–початку ХХІ ст., особливості курсу історії України 1914–1945 рр.
--	--

Розділ 1. УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: – <i>хронологічні і територіальні межі</i>, перебіг і результати воєнних операцій на теренах України в 1914–1917 рр. (Галицька битва, Горлицький прорив, Центральних держав) і Луцький (Брусилівський) прорив, Червневий наступ); – <i>сутність</i> «українського питання» напередодні Першої світової війни; – <i>позиції</i> українських політичних сил напередодні та в війни; – <i>бойовий шлях</i> легіону Українських січових стрільців. Російській імперії. Розуміти: – <i>зміст понять</i>: «військове генерал-губернаторство», Воєнні дії на території «депортація», «окупаційний режим», «Перша світова війна»;	Україна в геополітичних планах Троїстого союзу (Четверного союзу, Антанти. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада Український умовах національний руху Українці в арміях

–<i>причини</i> розходжень українських політичних сил у ставленні до війни; –<i>причини та наслідки</i> створення українських добровольчих військових формувань і сплеску добровільного руху в Україні. Уміти: –<i>встановити синхронність</i> подій Першої світової війни на українських землях, що входили до складу Російської та Австро-Угорської імперій, і на Західному фронті; –<i>використовувати карту</i> як джерело інформації про науково-історичні події Першої світової війни на українських землях; –<i>схарактеризувати</i> російський окупаційний режим на українських територіях, що належали Австро-Угорській імперії; –<i>висловити аргументовані судження</i> щодо ставлення українських політичних сил Наддніпрянщини і західноукраїнських земель до Першої світової війни; –<i>схарактеризувати</i> повсякдення різних верств населення в умовах Першої світової війни; –<i>скласти біографічні портрети</i> визначних особистостей (Андрій Жук, Вільгельм Франц Габсбург-Лотрінген (Василь Вишиваний), Григорій Коссак, Кость Левицький, Михайло Галушинський).	воюючих держав. Українські січові стрільці. Пропаганда воюючих сторін. Життя на фронті і в тилу, стратегії виживання цивільного населення. Політика Російської та Австро-Угорської імперій 1914–1917 рр. Російський окупаційний режим на підвладних Австро-Угорщині українських територіях. Антиєврейські погроми російської армії в Галичині. Вплив Першої світової війни на світогляд, політичні орієнтири українців та економіку України. фон
Орієнтовні теми для практичних занять. – Українські політичні організації і середовища в Російській та Австро-Угорській імперіях: порівняльний аналіз стратегій здобуття української державності. – Механізми дії пропаганди протиборчих сторін з формування «образу ворога» (на основі аналізу періодики, зображень у джерелах). – Перша світова як виклик людському виживанню: жінки у війні, діти-сироти, біженці, військовополонені, скалічені солдати (на основі аналізу текстових і візуальних джерел). Орієнтовні теми для навчальних проєктів. – Бойові дії на Чорному морі в роки Першої світової війни. – Культурно-просвітницька діяльність Українських січових стрільців. – Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій Першої світової війни. Орієнтовні теми для написання есе. – Травма війни і творчості Василя Стефаника і Марка Черемшини. – Українські добровольці та волонтери: історія традиції від Першої світової до сучасної війни Російської Федерації проти України.	
Міжпредметні зв'язки: — 10 клас. Захист України. Розділ II: Збройні Сили України на захисті України. Тема 2: Історія розвитку українського війська. Українські військові формування та участь українців у військових подіях XX століття. (Учень/учениця називає основні історичні етапи розвитку українського війська; називає видатних військових лідерів українського народу; наводить приклади визначних воєнних подій, битв українського війська). — Українська література. Позакласне читання. Василь Стефаник «Вона – земля»; Марко Черемшина «Село за війни» (цикл оповідань).	
Узагальнення	

Тематичний контроль

Розділ 2. УКРАЇНЬСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ, РОЗПАД РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ТА ПОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ–УКРАЇНЬСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: –дати утворення УЦР, проголошення УНР і Української державної незалежності УНР, бою під (УЦР). Крутами, утворення Кримської Народної Республіки. Розуміти: зміст понять: «автономісти», «курултай», «національно-культурна автономія», «меджліс», «самостійники», «універсал», «червоний терор»; –передумови постання національної держави–Української Народної Республіки; вплив світових подій на внутрішню українську процеси; –передумови, характері наслідків і впливу більшовицької Росії проти УНР. Уміти: визначити хронологічні межі Української революції та синхронізувати історичні події в різних регіонах України, в Росії, Європі; –використовувати карту як джерело інформації про події Української революції Кримська Народна Республіка та першої російсько-української війни; –порівняти політичні програми українських партій періоду революції, причини і характер виявлених маріонеткової квазідержави УНР розбіжностей, наслідки боротьби політичних партій та впливу на населення перебігів в Україні; –узагальнити зміст Універсалів УЦР, визначити положення, включення яких диктували тогочасна політична ситуація або/і політичні погляди більшості членів УЦР; причини і наслідки укладення УНР Берестейського мирного договору; –визначити здобутки і прорахунки УЦР у державотворчому процесі, обґрунтувати висловлені судження; –аргументовано оцінювати діяльність визначних особистостей (Володимир Винниченко, Євген Чикаленко, Микола Міхновський, Михайло Грушевський, Челебіджіхан, Петро Болбочан, Сергій Єфремов).	Причини тарушійні сили Української революції. Українська Центральна Рада Всеукраїнський національний конгрес. Українізація в російській армії. Вільне козацтво. – Відносини УЦР із Тимчасовим урядом. I та II Універсали. Генеральний Секретаріат. Збройний виступ самостійників. З'їзд поневолених народів Росії як – передвісник розпаду Російської імперії. Прихід до влади більшовиків у Росії: позиція УЦР. III Універсал. – Внутрішня та зовнішня політика УЦР після проголошення Української Народної Республіки (УНР). Кримськотатарський національний рух. Курултай і Кримська Народна Республіка. та Проголошення в Харкові більшовицької влади та визначити (Радянської/Советської). Початок першої російсько-української війни. Бій під Крутами. IV Універсал: проголошення державної незалежності УНР. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Державотворча діяльність УЦР взимку-навесні 1918 р. Формування української громадянської нації. Закон УНР «Про національно-Номан персональну автономію». Конституція УНР.

Орієнтовні теми для практичних занять.

- Автономісти і самостійники: порівняльний аналіз програмних документів українських політичних партій.
- Державне будівництво Української Центральної Ради: здобутки і прорахунки. – Українська революція та боротьба за українську державність: загальноукраїнський і регіональний виміри.
- Меценатство в часи Української революції та боротьби за державність.

Орієнтовні теми для навчальних проєктів.

- «У 1918-му Україна здобула незалежність, у 1991-му – відновила, сьогодні – захищає» (початок проєкту з укладання інтерактивної стрічки часу, яка відображає неперервність і спадкоємність державотворчих процесів у XX–XXI ст.; рекомендується доповнювати впродовж 10–11 класів, завершити після теми «Європейський вибір України. Російсько-українська війна»).
- Питання суверенності, соборності й територіальної цілісності України в роки революції та боротьби за державність у світлі історичних джерел.
- Відображення Української революції в текстах українських письменників (на вибір).
- Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій 1917–1918 рр.

Орієнтовна тема для написання есе.

- Постанова національної держави Української Народної Республіки: «вигадка німців» чи закономірність?

Міжпредметні зв'язки: — 10 клас. Захист України. Розділ II: Збройні Сили

України на захисті України. Тема 2: Історія розвитку українського війська.

Українські військові формування та участь українців

у військових подіях XX століття. (Учень/учениця називає основні історичні етапи розвитку

українського війська; називає видатних військових лідерів українського народу; наводить приклади визначних воєнних подій, битв українського війська).

— 11 клас. Українська література. Тема: Поетичне самовираження.

Павло Тичина «Пам'яті тридцяти». Художнє відтворення національно-визвольного пробудження народу, ушляхення борців за вільну Україну. — Українська література.

Позакласне читання. Надія Суровцова «Спогади», «Листи».

Узагальнення Тематичний контроль**Розділ 3. В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ**

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: дату утворення ЗУНР і проголошення Скоропасадського; внутрішня та зовнішня політика. Прелімінарний – (попередній) мирний договір Української Держави з Російською Соціалістичною Федеративною Радянською/Советською Республікою. Акт Злуки, Чортківської офензиві; хронологічні межі, перебіг та результати Першого та Другого зимових походів Армії УНР; час існування, форми та основні ознаки національної державності: УНР (РСФРР/РСФСР). за УЦР, Української Держави, УНР за Директорії, ЗУНР; Антигетьманське – центри та ідеї течії української повстання. Відновлення УНР. еміграції. Розуміти: зміст понять: «воєнний комунізм», його «гетьманат», «Директорія», «київська	Українська Держава (гетьманат Павла – падського): внутрішня та зовнішня політика. Прелімінарний – (попередній) мирний договір Української Держави з Російською Соціалістичною Федеративною Радянською/Советською Республікою. Утворення Директорії. української повстання. Відновлення УНР. Реорганізація Директорії УНР. Акт Злуки УНР і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), історичне значення. Трудовий Конгрес

катастрофа», «лінія Керзона», Державнебудівництво та «націонал-комунізм», «еміграція», «продовольчарозкладка», «реімперіалізація», «реквізиція», «терор», «червоний імперіалізм»; – <i>значення</i> Акта злуки УНР і ЗУНР як вияву волі українців до консолідації етнічних земель та свідчення національної самоідентифікації населення України; – <i>створення</i> УСРР як один із результатів більшовицької реімперіалізації, <i>особливості статусу</i> Галицької армії УСРР у 1919–1920 рр.; – <i>наслідки</i> відмови урядом РСФРР від передбаченого прелімінарним (попереднім) договором з Українською Державою укладання великого українсько-російського договору між двома незалежними державами; – <i>вплив</i> рішень Паризької мирної конференції та Варшавської угоди на перебіг боротьби за українську незалежність, визвольних змагань і державотворчих процесів в Україні на розвитку української культури; – <i>значущість</i> творчого доробку українських митців для національної світової культури. Уміти: – <i>встановити послідовність і синхронність</i> подій Української революції та боротьби за збереження української незалежності (на національному, регіональному і локальному рівнях); – <i>показувати на карті</i> території УНР, Української Держави, ЗУНР; державиз Варшавська угода. Війна УНР в союзі з центрами української політичної еміграції; – <i>виявити специфіку</i> розвитку громадського і релігійного життя, підосвіти і наук, мистецтв за часів УНР, («Дивона Української Держави та ЗУНР»; – <i>пояснити роль</i> маріонеткових квазідержав (УНР (Радянської), Донецько-Криворізької, Одеської радянських республік, УСРР) як знарядь експансії РСФРР в Україну; – <i>порівнювати</i> державотворчі процеси в УНР, Українській Державі, ЗУНР; – <i>висловити аргументоване судження</i>	України. «політична національна політика. Кримські крайові уряди 1918–1919 рр. Спроби приєднання Криму до України. Розпад Австро-Угорської імперії. «Листопадовий зрив». Західно-Українська Народна Республіка: державнебудівництво. Польсько-українська війна 1918–1919 рр.: причини, перебіг та результати. Галицька армія. Єврейський бойовий курінь в УГА. Чортківська офензива. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті. Друга російсько-українська війна. Отаманщина. Холодноярська республіка. Створення маріонеткової Української Соціалістичної Радянської/Советської Республіки (УСРР/УССР). Політика «воєнного комунізму». «Червоний» терор. Поразка більшовицької влади в Україні. УНР вкільці фронтів: ключові події, герої та результати боротьби за збереження української держави. Денікінський режим на теренах України в другій половині 1919 р.: ставлення та становище місцевого населення. Відновлення збройної експансії більшовицької Росії та окупація теренів УНР. «Червоний імперіалізм». Перший зимовий похід Армії УНР. Війна УНР в Польщу проти більшовицької Росії. Здобуття Києва. Контрнаступ більшовицьких армій на Львів і Варшаву. Поразки Червоної армії Варшавою – Замостям Віслі). Поразка збройних сил Півдня Росії. «Червоний» терор у Криму. Повстанський рух 1920–1921 рр. Другий зимовий похід Армії УНР. Поразка УНР. Розвиток культури у 1917–1921 рр.: освіта, науки, мистецтва. Особливості
--	--

про причини переміг і поразок українських політичних сил у боротьбі за збереження незалежності; <i>пояснити причини політичної еміграції 1921 рр. українців; особливості ставлення різних груп населення до революційних процесів та боротьби за збереження української незалежності. погром – визначити особливості розвитку української культури та повсякденного життя людей у 1917–1921 рр.; аргументовано оцінювати діяльність воєнних визначних персоналій (Марко Вовчок, Безручко, Михайло Омелянович-Павленко, Нестор Махно, Олександр Української революції та Удовиченко); – характеризувати політичну та/або мистецьку діяльність Володимира (Зеєва) Жаботинського, Георгія Нарбута, Євгена Петрушевича, Павла Скоропадського, Симона Петлюри.</i>	пропаганди протиборчих сторін. Міжетнічні відносини в Україні 1917–1921 рр. Міжетнічні конфлікти, їх наслідки. Антиєврейські погроми. Особлива слідча комісія для вивчення погромних дій при Раді Народних Міністрів УНР. Повсякдення в умовах революцій та індивідуальний досвід, стратегії виживання, моральні Політична трудова еміграція. Історичні уроки боротьби за незалежність.
Орієнтовні теми для практичних занять. – Місця пам'яті Української революції та боротьби за незалежність 1917–1921 рр. у рідному населеному пункті. – Повстанський рух в Україні 1920–1921 рр.: ідейні основи, практика. – «Червоний імперіалізм» у більшовицькій пропаганді в умовах збройної експансії РСФРР в Україну. – Сергій Мазлах, Василь Шахрай «Дохвилі (Що діється на Україні з Україною?)»: чому памфлет українських націонал-комуністів був заборонений аж до розвалу СРСР? – Постать Володимира (Зеєва) Жаботинського як уособлення єврейсько-української співпраці. Орієнтовні теми для навчальних проєктів. – Студії боротьби за незалежність: від ідеї автономії до самостійності (початок кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у XX столітті?»); рекомендується доповнювати впродовж 10–11 класів, завершити після теми «Розвиток України як незалежної держави»). Орієнтовні теми для написання есе. – Тернистий шлях Галицької армії. – Без соборності немає незалежності. – Уроки Української революції та боротьби за державність у 1917–на початку 1920-х рр. – Зовнішній ворог чи/і внутрішній розбрат: як долати загрози суверенітету держави.	
Міжпредметні зв'язки:— 10 клас. Захист України. Розділ II: Збройні Сили України на захисті України. Тема 2: Історія розвитку українського війська. Українське військове формування та участь українців у військових подіях XX ст. (Учень/учениця називає основні історичні етапи розвитку українського війська; називає видатних військових діячів українського народу; наводить приклади визначних воєнних подій, битв українського війська).— Українська література. Позакласне читання. Володимир Сосюра «Махно»; Василь Шкляр «Чорний	

ворон» («Залишенець»), «Маруся». **Узагальнення**

Тематичний контроль

Розділ 4. УКРАЇНА У СКЛАДІ ТОТАЛІТАРНОЇ ІМПЕРІЇ – СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: хронологічні межі перебування УСРР у складі наслідки. Іноземна допомога СРСР; нової економічної політики та політики «коренізації» («українізації») в УСРР; «епохи Голодомору», існування УАПЦ, «великого терору»; — дати утворення Кримської АСРР у складі РСФРР та Молдавської АСРР у складі УСРР; у переході до форсованої індустріалізації та суцільної колективізації в УСРР; Голодомору; показових політичних процесів 1920-х – початку 1930-х рр. («Шахтинська справа», «справа Спільки визволення України» тощо); — головні місця поховання жертв Голодомору, масових репресій (на національному, регіональному, локальному рівнях). Розуміти: — зміст понять: «автокефальна церква», «Великий терор», «геноцид», «Голодомор», «депортації», «директивна економіка», «епоха Автономної СРР/ССР у складі РСФРР», «залежна територія», «коренізація», «культ особи», «політика творення голоду», «привласнення суверенітету», «радянські п'ятирічки», «розкуркулення», «розстріляне Відродження», багатопартійності, «соціалістичне змагання», «соціалістичний реалізм», «сталінізм», «тоталітарна імперія», «українізація», «хлібозаготівлі», «чорна дошка»; — статус УСРР як залежної території у складі автокефальної православної тоталітарної імперії СРСР; — сутність комуністичного тоталітарного режиму, особливості його проявів в Україні; — лібералізацію соціально-економічної та національної політики більшовиків у 1920-х рр. Автономна СРР/ССР у складі як засіб подолання політико-економічної кризи УСРР та утвердження радянської влади в Україні; — особливості реалізації непу, «політики промисла коренізації» («українізації») в УСРР; — суть наслідків форсованої індустріалізації, іноземних спеціалістів і насильницької колективізації та масових репресій; — пропаганду як інструмент підготовки геноциду (ідентифікація, дегуманізація,	Голод 1921–1923 рр.: причини, – жертвам голодів УСРР. Повстанський рух в Україні 1921–1923 рр. Формальний та реальний статус УСРР/УССР «договірній федерації» радянських республік – Союзу Радянських/Советських Соціалістичних Республік (Радянському/Советському Союзу, СРСР/СССР). Привласнення союзним центром суверенітету України. Зміни в адміністративно-територіальному поділі УСРР. Утворення Кримської РСФРР. Суспільно-політичне життя УСРР. Ліквідація багатопартійності. Впровадження непу в УСРР. Політика «коренізації» українців («українізації»). «Українське відродження». Українська церква (УАПЦ). Національно-культурне будівництво національних меншин. Молдавська РСР у складі як Форсована індустріалізація в УСРР. Роль технологій. Згорання непу. Голод 1928–1929 рр. Перехід до планової економіки.

демонізація «образівворогів»—«куркулів», з«петлюрівців», «попів»); —<i>явище Голодомору як геноциду</i> Українського наслідкуодночасноїдіїкомуністичної та імперської практик; —<i>масові репресії як злочини</i>радянського тоталітарногорежиму; —<i>взаємозалежності</i> між упровадженням форсованоїіндустріалізації,насильницької колективізації, Голодомором, репресіями та масовимспротивом,поширенням антирадянськихантиімперськихнастроїв; —<i>мету, прояви, наслідки</i> посилення російської експансіїусферахосвіти,наук,культури; —<i>різницю</i> між художньо-стилістичними Голодоморособливостямитворів, написанихмитцями «розстріляногоВідродження»й соціалістичногореалізму. Уміти: —<i>встановити послідовність подій</i> історії України 1921–1939рр.; —<i>показати на карті</i> регіонимасовогоголоду 1921–1923рр., голоду1928–1929рр., Голодомору, індустріальні новобудови вУСРР,Масові репресії.Згортання територіїмасовихвиступів проти політики творення голоду; —<i>визначити:</i> 1) <i>методи, наслідки</i>інкорпорації України доскладуСРСР; 2)<i>передумови, причини та масштаби</i>соціально-економічнихмісця масовихпоховань жертв перетворень,масовихрепресій, нищення українськоїінтелігенціїта політичної еміграції;експансіїусферахосвіти, 3) <i>дієвість норм</i> конституції «соціалізму,що переміг» уповсякденні; 4)<i>особливості</i> розвиткуукраїнськоїкультури в 1921–1939рр.;Антирелігійна політикавлади та—<i>аргументовано обстоювати правову оцінку</i> Голодомору як геноцидуУкраїнськогонароду;«самопідвідації»УАПЦ. —<i>схарактеризувати</i> громадсько-політичну та/абомистецькудіяльність Валентини «культуособи»ЙосифаРадзимовської, Василя Липківського,ЛесяСталіна в Україні. Конституція Курбаса,Миколи Скрипника,Миколи Хвильового,МихайлаВолобуєва,Олександрапорушення правлюдини за Шумського. Орієнтовні теми для практичних занять. —ЕпохаГолодоморумовою документів, свідчень,чисел...(робота з різними типами історичнихджерел). —Революціонериукраїнськоїкультури:досягненняі трагедії. Орієнтовні теми для навчальних проєктів. —Микита Хрущов, Павло Постишев, Станіслав Косіор якпровідники союзної/імперської влади вУкраїні. —Петлюра і «петлюрівщина»:(де)конструкція імперськогоміфу. —«ЧервонийРенесанс»:постаті, доля, роль в українській культурі.—Реаліїрадянської дійсності вукраїнськійусній народній творчості.	Масові депортації, кампанія розкуркулення, насильницька колективізація.Пасивні інароду, активні формиопорунаселення УСРРсталінській політиці. Прояви національної свідомості,антиімперські, антирадянські/антисовєтські настроїв УСРР. Примусові хлібозаготівлі. Українськийхліб наекспорт, внутрішньосоюзні ринки. Пропаганда як інструмент підготовкигеноциду. 1932–1933рр.—геноцид Українськогонароду. Масштаби танаслідкиГолодомору. Національно-демографічні зміни. Політичні процеси кінця 1920-х– початку1930-хрр. Масові репресії.Згортання «українізації».«Розстріляне відродження (Червоний ренесанс)».«Великий терор» в Україні. Биківня,Вінниця, інші масовихпоховань жертв репресій. Посиленняросійської науки,мистецтва. Прояви релігійна політикавлади та—її наслідки.Значення УРСР/УСРР 1937року: ширмою декларованихсвобод.
---	---

– Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій 1921–1939 рр.

Орієнтовні теми для написання есе.

– Сталінська військово-промислова модернізація ціною мільйонів життів: виправданню (не) підлягає.

– Стратегія опору Голодомору в повісті Ольги Мак «Каміння під косою».

Міжпредметні зв'язки: — 9 клас. Художня культура. Розділ: Основи художньої культури. Тема: Художні напрями мистецтва ХХ століття: від модернізму до постмодернізму. Полістилістика. (Учень/учениця уміє толерантно вести дискусію з питань культури, знаходити джерела для художньої самоосвіти); — 10 клас.

Мистецтво. Розділ: Мистецтво європейського культурного регіону. Україна.

(Учень/учениця знає старозумівне соку українського мистецтва у скарбницю світової культурної спадщини; називає найхарактерніші здобутки – «візитівки» українського мистецтва у світі; видатних представників українського мистецтва (зокрема, української діаспори); наводить приклади визначних творів різних видів мистецтва, художніх явищ, створених у різні часи в українському мистецтві; усвідомлює необхідність збереження національної мистецької спадщини);

— 10 клас. Англійська мова. Тема: Англomовний світ і Україна. (Учень/учениця знає про звичаї та традиції дозвілля в Україні та англomовних країнах, історичні та культурні цінності України та англomовних країн, заходи з охорони довкілля в Україні та англomовних країнах). — 11 клас. Українська література. Вступ.

«Розстріляне відродження». (Учень/учениця: знає про історичні та суспільні умови розвитку літератури в ХХ ст., називає основні літературні організації, угруповання 1920-х років; знає і розповідає про масові репресії письменників у 1930-ті роки, втручання влади в мистецький процес; пояснює поняття «розстріляного відродження»).

— Українська література. Позакласне читання.

Ольга Мак «Каміння під косою»; Докія Гуменна «Куркульська вилія»; Наталка Доляк «Чорна дошка»; Світлана Талан «Розколотене небо»; Анатолій Дімаров «Перепишіть мене українця».

Узагальнення Тематичний контроль

Розділ 5. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: – хронологічні межі перебування і правовий статус західноукраїнських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини; – дати утворення УНДО, ОУН, проголошення незалежності Карпатської України.	Правовий статус українських земель у складі Польщі. Політика Польщі щодо «східних кресів» та міжетнічні відносини в Галичині і Волині. Осадництво. «Пацифікація».
Розуміти: – <i>зміст</i> понять: «інтегральний націоналізм», «Карпатська Січ», «національна кооперація», «осадництво», «пацифікація», «русини», «східні Українська кооперація. креси», «український націоналістичний рух»; – <i>сутність та особливості</i> національної Польщі, Румунії, Чехословаччини щодо українського населення; – <i>передумови формування та зміст</i> теорії демократичне «інтегрального націоналізму»; – <i>вплив міжнародних відносин</i> міжвоєнного періоду на долю регіону.	Економічний розвиток української спільноти в умовах Польської держави. Культурно-просвітні і спортивні товариства політики українців. Українські політичні організації. Українське народно-об'єднання (УНДО). Організація українських націоналістів (ОУН).

Уміти: –синхронізувати події політичного, соціально-економічного та культурного життя українських політичних земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини та УСРР у 1921–1939 рр.; –використовувати карту як джерело інформації про розподіл українських територій між державами Центрально-Східної Європи в 1921–1939 рр.; аргументувати особисті судження щодо діяльності УНДО, УНП, ОУН; –схарактеризувати геополітичне становище Карпатської України; –визначити основні тенденції та протиріччя розвитку культури на західноукраїнських землях; –укласти історичні портрети визначних особистостей (Августин Волошин, Андрей Шептицький, Василь Мудрий, Володимир-Сергій Залозецький-Сас, В'ячеслав Липинський, Дмитро Донцов, Євген Коновалець).	Українські землі у складі Румунії. Суспільно-життя. Українська національна партія (УНП). Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне економічне життя. Карпатська–Україна. Карпатська Січ. Культурне й релігійне життя на західноукраїнських теренах в умовах іноземного панування. Уряд УНР в екзилі. Діяльність української політичної еміграції.
Орієнтовні теми для практичних занять. –«Срібна земля». Третя спроба утвердити незалежність України в ХХ ст. – Роль української кооперації у формуванні національної самосвідомості українців Галичини та Волині у міжвоєнний період. –Городок 32: історичний факт та його художня інтерпретація. Орієнтовна тема для навчального проєкту. –Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій 1914–1939 рр. Орієнтовна тема для написання есе. –В'ячеслав Липинський і Дмитро Донцов: ідейні вороги чи соратники?	
Міжпредметні зв'язки:—11 клас. Українська література. Тема: Література письменників-емігрантів. «Празька школа» української поезії та її представники. Євген Маланюк «Уривок з поеми», «Напис на книзі віршів...». (Учень/учениця: знає й розповідає про історичні умови і функціонування української літератури за кордоном, про «празьку школу» української поезії та її представників, коротко про життя і творчість Євгена Маланюка; розкриває особливості художнього осмислення долі України в поезії «Уривок з поеми»; пояснює символічність її назви; указує на актуальність оптимістичного висновку про майбутнє України; характеризує із посиланням на текст поезії «Напис на книзі віршів» погляди митця на призначення поезії, важливість місії поета закарбовувати свій час для нащадків). Тема: Перлини західноукраїнської літератури. Богдан-Ігор Антонич «Зелена Євангелія», «Різдво», «Коляда». (Учень/учениця: має загальне уявлення про розвиток української літератури в Західній Україні до 1939 р., називає її основних представників; розповідає про митця; дає загальну характеристику його творчості).— Українська література. Позакласне читання. Таня Малярчук «Забуття». Узагальнення. Тематичний контроль	
Розділ 6. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	
У результаті навчально-пізнавальної	Зміст навчально-

діяльності учні/учениці зможуть:	пізнавальної діяльності
Знати: <i>хронологічні межі</i> окупації України нацистами та їх союзниками; – <i>дати</i> Акта проголошення Української Держави, створення УПА, депортації комуністичним режимом кримськотатарського народу та інших етносів Криму; – сутність українського питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни; – <i>цілі та напрями</i> німецько-радянської співпраці від серпня 1939р. до червня 1941р.; <i>роль</i> українців у перемозі над нацистською Німеччиною в роки Другої світової війни. Розуміти: – <i>зміст</i> понять: «бліцкриг», «військовополонені», «воєнні злочини», «Голокост», «евакуація», «країна-агресор», «мобілізація», «нацистський “новий порядок”», «окупаційний режим», «остарбайтери», «похідні групи», «Праведники народів світу» «радянська», злочини радянського «чорносвітників»; – <i>відповідальність</i> правлячих режимів тоталітарних імперій – сталінського СРСР і гітлерівської Німеччини за розв’язання Другої світової війни, вчинення злочину агресії, масових репресій; – <i>руйнівні наслідки</i> Другої світової війни для України; – <i>вплив</i> війни на українську культуру (під окупацією, в евакуації, у вигнанні) та повсякденне життя українців. Уміти: – <i>встановити хронологічну послідовність синхронізувати</i> події Другої світової війни в Україні, Україні та поза її межами; – <i>використовувати карту</i> як джерело інформації про оборонні та наступальні операції на території України, пересування ворогуючих сторін і рух лінії фронту, адміністративно-територіальні утворення нацистського окупаційного режиму на (УПА). Українська – <i>пояснити: особливості впливу окупаційного режиму</i> на спосіб життя та свідомість населення окупованих територій; <i>Бойові дії</i> Червоної армії у 1942–1944рр. в Україні, <i>передумови, сутність</i>: 1) розколу ОУН, розвитку українського визвольного руху та його військово-політичної формації – УПА;	Українське питання в міжнародній – політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН. Радянська окупація Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. «Радянська/советизація» західних областей України у 1939–1940рр. Масові політичні репресії. Радянські воєнні злочини та депортації. Суспільно-політичні настрої населення. Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський «новий порядок» в Україні. Прояви співпраці з окупаційним режимом. Остарбайтери. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення окупантами мирного населення. Бабин Яр. Голокост. Геноцид ромів. Праведники народів світу в Україні. Акт проголошення Української Держави. Опір нацистським загарбникам. Український визвольний рух. Поліська Січ. Українська повстанська армія часів радянсько-польської території України; протистояння. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР). Бойові дії Червоної армії у 1942–1944рр. в Україні. «Чорносвітники». Радянський партизанський рух. Вигнання

2) явищ часів війни: Голокосту, тактики «випаленої землі», депортацій етнічних груп з України. Відновлення і народів; 3) польсько-українського протистояння, ролі німецької окупаційної влади та радянських партизанів у його загостренні; 4) Волинської трагедії; – <i>визначити</i> вплив війни на: 1) зміни суспільної свідомості населення України; 2) політику Йосифа Сталіна стосовно Пропаганда України, 3) українські науку, літературу і мистецтво; – <i>визначити наслідки</i> Другої світової війни для України; масштаби втрат українського народу в результаті воєнних дій, злочинів тоталітарних імперій – СРСР і Німеччини, виявляти розуміння глибини трагедії українців як бездержавної нації в той час; – <i>схарактеризувати</i> одну з історичних постатей (Амет-Хан Султан, Василь Герасименко, Василь Порик, Іван Багряний, українського народу в перемогу Іван Кожедуб, Кузьма Дерев'янка, Олександр Довженко, Олексій Берест, Олена Вітер, Олена Теліга, Сидір Ковпак); – <i>створити біографічні портрети</i> Андрія Мельника, Кирила Осьмака, Романа Шухевича, Степана Бандери, Тараса Боровця (Бульби).	німецьких військ та їхніх союзників в УРСР. Депортація кримськотатарського народу як злочин геноциду. Депортація інших етносів Криму. Культура в роки війни. Повсякдення в часи війни: стратегія боротьби і виживання. Вплив війни на суспільну свідомість. Українці у військових формуваннях країн Об'єднаних Націй і держав «Вісі». Внесок над нацистською Німеччиною. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни для України: людські, матеріальні втрати.
Орієнтовні теми для практичних занять. – «Волею Українського народу...» (дослідження документів та матеріалів). – Роль українців у розгромі нацистської Німеччини. – Моделі історичної пам'яті про Другу світову війну в сучасному світі. Орієнтовні теми для навчальних проєктів. – Митрополит Андрей Шептицький і дилема морального вибору в умовах тоталітарних імперій. – «За великій російській народ!»: великоросійський націоналізм як домінанта сталінської ідеології пропаганди уроки німецько-радянської війни. – Сталінські генерали ціна людського життя («чорносвітники», битва за Дніпро, Берлін та ін.). – Світ дитинства в українській літературі про Голокост. – Друга світова війна в об'єктиві фото-, кінокамери. – Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій Другої світової війни 1939–1945 рр. Орієнтовні теми для написання есе. – Бабин Яр у Києві – символ Голокосту та інших трагедій. – Доля Олени Теліги: життя, творчість, боротьба. – Мемуари письменників як джерело вивчення історії Другої світової війни. – «Хто з українців битиметься проти червоної смерті – матиме рацію; хто битиметься проти чорної – теж матиме рацію; як також і той, хто битиметься проти обох. Лише той не матиме рації, хто проголосить “моя хата скраю” найвищою мудрістю землею»: особистий моральний вибір в часи війни. Міжпредметні зв'язки: — 10 клас. Українська література. Розділ: Воєнне лихоліття. Тема: Олександр Довженко «Щоденник» (періоду війни).	

(Учень/учениця розглядає «Щоденник» як джерело вивчення біографії митця в контексті його доби; особливості авторського бачення й оцінки історії України й українського народу, розкриття національних і загальнолюдських проблем; розуміє особливості світовідчуття українців, національного характеру, народної моралі та етики; усвідомлення важливості культурної самоідентифікації особистості; розуміння взаємозв'язку конкретного із загальним). — Українська література. Позакласне читання. Володимир Лис «Століття Якова»; Марія Матіос «Нація. Одкровення»; «Солодка Даруся»; Улас Самчук «Набіломуконі»; Леонід Первомайський «В Бабинім Яру»; Анатолій Дімаров «Симон Різник»; Юрій Винничук «Тангосмерті»; Катерина Бабкіна «Соня»; Тетяна Пахомова «Я, ти і наш мальований і немальований Бог».

Узагальнення Тематичний контроль

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (від 1945р. до сьогодення). (52 години)

Структура курсу.

Повторення. Вступ.

Розділ 1. Україна в повоєнний період. **Розділ 2.**

Україна в умовах деєсталінізації.

Розділ 3. Україна в період системної кризи Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Розділ 4. Відновлення державної незалежності України, її роль у розпаді Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

Розділ 5. Становлення, розвиток України як незалежної держави.

Розділ 6. Європейський вибір України. Російсько-українська війна.

ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: основні етапи розвитку українського суспільства другої половини XX ст. — початку XXI ст.; алгоритми комплексного опрацювання різних типів 1914–1945рр. історичних джерел. Розуміти: зміст понять: «воєнні злочини», «геноцид», «злочини проти людства», «права людини», «постіндустріальне (інформаційне) суспільство», 1945р. до «тоталітарна імперія», «українська громадянська (політична) нація»; — масштаби людських і матеріальних втрат України в 1914–1945рр.; — як суспільно-політичні зміни позначаються на свідомості та повсякденні людей. Уміти: — застосувати знання про історію України як інструмент для аналізу розвитку суспільства.	Україна на політичній карті – Європи в 1914–1945рр. Уроки української історії – 1914–1945рр. Періодизація історії України другої половини – XX – першої чверті XXI ст. Особливості курсу історії України від сьогодення.
Орієнтовна тема навчального проєкту. — Причини і негативні наслідки поразки у боротьбі за українську державність в першій половині XX ст. — Друга світова війна в історичній пам'яті українців та інших європейців: спільне і відмінне.	

РОЗДІЛ 1. УКРАЇНА В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: —дати ключових подій політичного, соціально-економічного життя в Україні повоєнного періоду; —факти «радянзації» західних областей УРСР та боротьби з учасниками ОУН і вояками УПА. Розуміти: —зміст понять: «відбудова», «депортація», УРСР із «державний антисемітизм», «ждановщина», сусідніми державами. Депортація «культ особи», «лисенківщина», «операція «Вісла»», «операція «Захід»», «спецпоселення»; —наслідки «радянзації» західних областей УРСР та боротьби ОУН і УПА; —особливості відбудови промисловості та сільськогосподарства; штучний характер масового голоду 1946–1947 рр., його наслідки; —сутність повоєнних депортацій як злочинів військової тоталітарної імперії проти українців; —мотиви тривалого опору УПА та націоналістичного підпілля в різних регіонах господарства. Уміти: —встановлювати послідовність і синхронність подій про формування територіальних меж УРСР; масові депортації та обміни населенням; «радянзацію» та репресії; український визвольний рух у 1944–1950-х рр.; процесинацизм. «Ждановщина» в відбудови господарства і культурне життя республіки; ідеологічні кампанії; —показувати на карті зміни адміністративно-націоналістичного територіального устрою УРСР, місця локалізації осередків ОУН та збройного опору УПА на території України; —визначати передумови наслідки депортацій українців із західних областей та південно-східних областей Польщі, Операція «Захід». Національно-ідеологічних кампаній, їхнього впливу на суспільну свідомість; —аналізувати політичну діяльність Микити Хрущова, Лазаря Кагановича як провідників УПА. союдної/імперської влади в Україні; —характеризувати науковий/творчий доробок Володимира Філатова, Катерини Білокур, Ніла Хасевича, Олександра Богомольця, Олександра Палладіна, Сергія України в повоєнні часи: стратегії	Україна в системі міжнародних відносин. УРСР—співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН). Участь України в інших міжнародних організаціях. Переміщені особи з України. Репатріація. Неповерненці. Встановлення кордонів УРСР та Польською Народною Республікою (1944–1946 рр.). Операція «Вісла». Обмін територіями 1951 р. Відбудова промисловості:—джерела ресурсів (праця мобілізованих, в'язнів виправно-трудових таборів). Становище сільськогосподарства. Голод 1946–1947 рр. Посилення проявів «культу особи» Йосифа Сталіна в УРСР. Особливості державної пропаганди. Ідеологічні інтерпретації перемоги над Україною. Кампанії боротьби проти «українських буржуазних космополітів». «Радянзація» західних областей УРСР. Ліквідація Української греко-католицької церкви. УРСР на території України. Бій під Гурбами. «Велика блокада» проти Оунівський рух в еміграції. Особливості розвитку культури. Повсякденне життя населення України в повоєнні часи: стратегії

Лебедева, Тетяни Яблонської; <i>укласти</i> історичні портрети Йосипа Сліпого, Романа Свідомості. Шухевича.	виживання. Зміни усупільній
Орієнтовні теми для практичних занять. – Повсякденне життя в Україні повоєнних років. – «Вирвані з коренем». Депортації українців у 1944–1951 рр.: причини, етапи, наслідки (дослідження тематичних документів). – Триумф людини. Доля українців, які пройшли концтабори.	
Орієнтовні теми для навчальних проєктів. – Україна для ООН. ООН для України. – Студії боротьби за незалежність: від УНР до УПА (продовження кейсу «Як трансформувався український визвольний рух ХХ століття?»). – Примусове трудове використання військовополонених та «інтернованих мобілізованих німців» на території України. – «Наснажували німецькими холуями»: доля репатріантів у повоєнній Україні. – Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій повоєнного періоду.	
Орієнтовні теми для написання есе. – Боротьба з «українським буржуазним націоналізмом»: переслідування українських митців. – Постать Катерини Білокур у романі Володимира Яворівського «Автопортрет з уяви».	
Міжпредметні зв'язки: — 10 клас. Географія. Тема: Політична картина світу. (Учень/учениця пояснює відмінність між поняттями «країна», «державна територія»; основні вектори зовнішньої політики України). — Українська література. Позакласне читання. Андрій Кокотюха «Червоний»; Володимир Яворівський «Автопортрет з уяви»; Марина Гримич «Клавка»; Василь Шкляр «Троща».	
Узагальнення Тематичний контроль	

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: – <i>суть</i> хрущовських надпрограм; хронологічні межі децентралізації управління економікою УРСР; <i>дати</i> передання Кримської Комуністичної партії області Радянського Союзу (КПРС). Українського національного комітету та Української робітничо-селянської спілки; – <i>прояви</i> дисидентського руху. Розуміти: <i>зміст</i> понять: «відлига», «воєнно-промисловий комплекс», «десталінізація», «децентралізація управління», «дисидент», «культ особи», «лібералізація», «раднаргосп», економікою. Розвиток «реабілітація», «російщення», шістдесятники»; – <i>основні протиріччя</i> реформування промисловості, сільського господарства, соціальної сфери; – <i>сутність</i> імперської політики російщення	Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу. ХХ з'їзд історичної партії області Радянського Союзу (КПРС). Десталінізація: зміст, ідеологічні обмеження. Суперечливість процесу реабілітації жертв політичних – репресій. Ліквідація ГУЛАГу. Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості. Становище «сільського господарства». Передання Кримської області до складу УРСР. Соціально-економічна інтеграція

України; – зв’язок між розвитком культури, освіти, науки і України з внутрішньополітичними процесами. Уміти: – встановлювати послідовність подій, пов’язаних із деєсталінізацією і лібералізацією суспільного життя, модернізацією економіки, формуванням феномену «шістдесятництва» і боротьбою з розгортанням дисидентського, зокрема опозиційного руху, культурним життям; – використовувати карту як джерело інформації про адміністративно-територіальний устрій УРСР; – визначати прояви, наслідки політики російщення українського суспільства; – аналізувати, робити аргументовані висновки щодо політичного, економічного, соціокультурного розвитку УРСР у другій половині 1950-х – першій половині 1960-х рр.; – обстоювати свої судження щодо розвитку культури у період «відлиги» та зародження «шістдесятництва» і дисидентського руху; – характеризувати науковий/творчий доробок визначних особистостей (Борис Патон, Василь Симоненко, Віктор Глушков, Ліна Костенко, Михайло Янгель, Сергій Корольов); діяльність таких осіб, як Алла Горська, Іван Світличний, Левко Лук’яненко, Ярослав Стецько.	Кримського півострова з міграції, зміни національного складу населення. Спроби проведення «українізації». Становище кримськотатарського народу у місцях депортації та його база повернення батьківщину. «Шістдесятництво». Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Спроби опозиційної діяльності: підпільні групи та організації. Зародження руху. Антирежимні Особливості розвитку культури. – Продовження політики російщення. Антирелігійні кампанії. Особливості соціальної політики. Повсякденне життя. Зміни у суспільній свідомості.
Орієнтовна тема для практичного заняття. – Феномен українського «шістдесятництва». – Розгортання дисидентського руху: передумови, течії, діяльність. – Кримські татари у місцях депортації: форми опору, боротьба за повернення додому. Орієнтовні теми для навчальних проєктів. – «В безсмерті холодно. І холодно в житті. О, Боже мій! Де дітися поету?!». Творчість «шістдесятників» як закономірна реакція на виклики часу. – Ті, хто відкрили шляху космосу (внесок українців в освоєння космічного простору). – «Сповідь у камері смертників» Левка Лук’яненка. – Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій періоду деєсталінізації. Орієнтовна тема для написання есе. – «Відлига»: особливості суспільно-політичних настроїв населення України.	
Міжпредметні зв’язки: — 11 клас. Українська література. Тема: Українська література другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Поети шістдесятники. (Учень/учениця розуміє явище «шістдесятництва» і причини пробудження національної свідомості в суспільстві, шістдесятництво як явище соціальне й культурологічне, його зв’язок із дисидентським рухом); Тема: Василь Симоненко. Громадянська лірика. (Учень/учениця дискутує про патріотичні, громадянські мотиви, морально-етичні проблеми, розуміє проблему почуття людської гідності, мотиви самоствердження людини в складному сучасному світі, її самодостатність, високого художнього відтворення громадянського вибору поета).	

Узагальнення Тематичний контроль

РОЗДІЛ 3. УКРАЇНА В ПЕРІОД СИСТЕМНОЇ КРИЗИ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: — хронологічні межі випуску «Українського вісника»; діяльності Української громадської сприяння виконанню Гельсінських угод; — <i>напрями</i> опозиційного руху, <i>методи</i> боротьби влади зі <i>накодумцями</i>. Розуміти: — <i>зміст</i> понять: «адміністративно-командна система», «депопуляція», «дефіцит», «застій», дисидентського «компартійно-радянського меншару», руху: течії, форми та методи «правозахисний рух», «розвинений соціалізм», боротьби. «Самвидав». «самвидав»; — <i>мотиви</i> активізації дисидентського руху в другій Україні: громадська група половині 1960-х—на початку 1970-х рр., прояви щодо інакодумців; — <i>протиріччя</i> розвитку культури. Уміти: — <i>встановлювати хронологічну послідовність</i> подій, явищ періоду «застою»; — <i>використовувати карту</i> як джерело інформації УРСР про політичне, соціально-економічне життя у період загострення кризи радянської системи; — <i>порівнювати, аналізувати, робити аргументовані висновки</i> щодо особливостей економічного розвитку УРСР у другій половині 1950-х—1960-х рр. і в 1970-ті—на початку 1980-х рр.; — <i>схарактеризувати</i> правозахисний рух в УРСР; — <i>визначити закономірність</i> системної кризи тоталітарної імперії, прояви цієї кризи в УРСР; — <i>виявляти суперечливі процеси</i> розвитку освіти, програми наук, літератури та мистецтва; — <i>розкрити особливості</i> політичної діяльності Петра Шелеста, обґрунтувати суперечливий характер діяльності Володимира Щербицького як повсякденного провідника союзної/імперської влади в УРСР; — <i>зробити</i> творчий доробок/схарактеризувати наукову/творчу діяльність Володимира Івасюка, Івана Миколайчука, Марії Приймаченко, Миколи Амосова, Ніни Вірченко, Олега Антонова, Сергія Параджанова, Наталії Полонської-Василенко, Українського руху, досягнення у спорті/тренерській діяльності Валерія Лобановського; — <i>схарактеризувати</i> громадсько-політичну діяльність Василя Макуха, Василя Стуса,	Зміни в системі влади. Неосталінізм. Конституція УРСР 1978 р. Вплив групи міжнародних процесів на ситуацію в Україні. Посилення репресій проти української інтелігенції. Активізація руху: течії, форми боротьби. «Самвидав». «Український вісник». сприяння виконанню репресій Гельсінських угод (Українська Гельсінська група/УГГ). Прояви єврейського дисидентського та сінхроністського руху на території України. Опозиційна діяльність режимів в середовищі інших національних меншин. Кримські татари в боротьбі за повернення батьківщини. Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості. Провал Продовольчої Життєвий рівень населення. Феномени радянського характеру: «хрущовки», «дефіцит», «черги». описати Етносоціальні зміни в УРСР. Зміни в суспільній свідомості. Особливості розвитку культури. поетичне кіно. спорт. Особливості державної пропаганди в Україні: «радянський народ»,

Вячеслава Чорновола, Івана Дзюби, Миколи Руденка, Мустафи Джемільєва, Олесь Гончара, Петра Григоренка.	«радянська людина» та їхні «вороги».
Орієнтовні теми для практичних занять. – Український «самвидав»: теми, ідеї, автори. – Повсякденне життя в місті та в селі (на прикладі кількох українських населених пунктів абородинних історій 1970–1980-х рр.). – Пам'ятати, щоб неповторилося: громадські акції з відновлення і догляду за місцями пам'яті про людські трагедії – наслідки злочинів тоталітарних імперій. Орієнтовні теми для навчальних проєктів. – Степан Бандера і «бандерівщина»: (де)конструкція імперського міфу. – Виклик системі» (аналіз творів Івана Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», Михайла Брайчевського «Приєднання чи возз'єднання?»). – 49 сміливців проти режиму (дослідження діяльності Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод). – Студії боротьби за незалежність: від зброї до слова (продовження кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?»). – Міжнародна взаємодія в опозиційному руху. – Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій у період системної кризи СРСР. Орієнтовні теми для написання есе. – Політ укосмос, могутня зброя натлі черг і дефіциту: якими були пріоритети радянської держави? – Права людини в СРСР: чому існувала	
прірва між деклараціями та реальністю? Міжпредметні зв'язки: — 10 клас. Географія. Тема: Населення світу (учень/учениця пояснює значення понять «демографічна політика», «демографічний вибух», «урбанізація», «міграція», «мегалополіс»); — 11 клас. Екологія. Тема 2: Природа і людина: системний підхід (учень/учениця розуміє місце природи у житті суспільства; досліджує особливості основних етапів взаємодії суспільства і природи; аналізує наслідки зміни перетворень природних процесів і компонентів природи антропогенною діяльністю); — 11 клас. Українська література. Тема: Олесь Гончар «Собор». (Учень/учениця розуміє роль духовного начала і краси в житті людини, осуд бездуховності, історичної пам'яті народу, добра і зла в житті, проблему національного ігілізму, моральної нічності). — 11 клас. Українська література. Тема: Стоїч на українська поезія. Василь Стус «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе...», «Господи, гнів упречистого...» (Учень/учениця: знає життєвий шлях і творчу біографію митця як символу незламного духу, збереження людської гідності, визначає ціннісні пріоритети життя на засадах громадянського суспільства; характеризує межовий стан суб'єкталірики, який протистоїть ідеологічній викривленій реальності). — Українська література. Позакласне читання. Марина Гримич «Мак червоний в росі».	
Узагальнення Тематичний контроль	

Розділ 4. ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ, ЇЇ РОЛЬ У РОЗПАДІ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК.

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: – <i>дати:</i> Чорнобильської катастрофи, ухвалення «Декларації про державний	Політика «перебудови-прискорення-гласності» та її наслідки в УРСР.

суверенітет України», «Акта проголошення державної незалежності України», Всеукраїнського референдуму і виборів Президента України 1 грудня 1991 р. Розуміти: – <i>зміст</i> понять: «багатопартійність», на «державна незалежність», «інфляція», «мітингова демократія», «неформальні організації», «опозиція», «плюралізм», «політика гласності», «політика “перебудови”», «прискорення», «суверенітет»; – <i>передумови, протиріччя</i> політики «перебудови» і «гласності» в УРСР; – <i>вплив</i> аварії на Чорнобильській атомній заелектростанції (АЕС) на зміни суспільної свідомості, активізацію екологічного, національно-демократичного, антиімперського рухів; – <i>значення</i> прийняття «Декларації про державний суверенітет України», «Акта проголошення незалежності України»; референдуму 1 грудня 1991 р. як акту підтримки населенням України державної незалежності; – <i>необхідність</i> відновлення замовчуваних сторінок історії України; – <i>ціну</i> перебування України в складі СРСР: <i>масштаби</i> територіальних, людських, духовних, культурних втрат; – <i>закономірності</i> процесів розпаду СРСР як імперії та відродження національної держави зупинити процеси України. Уміти: – <i>встановлювати хронологічну послідовність синхронність</i> подій, явищ періоду «перебудови»; – <i>використовувати історичну карту</i> для реконструкції, пояснення та інтерпретації подій; <i>виявляти послідовність і суперечливість змін</i> політичному житті України; – <i>висловлювати аргументовані судження</i> щодо спроби державного перевороту в СРСР вибори Президента України у серпні 1991 р., його наслідків в Україні; ролі 1 грудня України в загальносоюзних суспільно-політичних процесах у 1991 р.; – <i>пояснювати</i> передумови «Революції на граніті» та її вплив на відродження державної незалежності України; передумови, значення відновлення Кримської АРСР;	Проблеми ядерної безпеки УРСР. Чорнобильська катастрофа: передумови, позиція влади, заходи для подолання, наслідки. Вплив суспільної свідомості. Виникнення націонал-демократичної, антикомуністичної опозиції. Утворення неформальних громадських організацій і груп. Українська Гельсінська спілка. Народний рух України перебудову. Перехід частини республіканської номенклатури на національні позиції. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності. Масові страйки шахтарів. Відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки (Кримської АРСР). Створення Меджлісу кримськотатарського народу. Спроби союзної влади демократизації, розпаду СРСР. Повсякдення. Особливості розвитку культури і спорту. Відродження релігійного життя. Україна під час спроби державного перевороту в СРСР. – «Акт проголошення державної незалежності України». Всеукраїнський референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України у її місця розпаді СРСР. Міжнародне визнання державної незалежності України. Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України.
--	--

—<i>схарактеризувати</i> діяльність Вячеслава Чорновола, Ігоря Юхновського, Левка Лук'яненка, Леоніда Кравчука. Орієнтовні теми для практичних занять. —Аварія на Чорнобильській АЕС—найбільша техногенна катастрофа в історії людства: передумови, наслідки. —Боротьба українського суспільства за прорив інформаційної блокади довкола теми Голодомору. —Злочини тоталітарних імперій у ХХ столітті: уроки для України. Орієнтовні теми для навчальних проєктів. —Український андеграунд: кіно, музика і театр кінця ХХ ст. —Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій в умовах відновлення державної незалежності України. Міжпредметні зв'язки:—11 клас. Екологія. Тема: Проблема забруднення природного середовища та стійкості геосистем до антропогенних навантажень. (Учень/учениця знає джерела, види забруднень навколишнього середовища, їх негативний вплив на живі організми та здоров'я людей).— Українська література. Позакласне читання. Іван Драч «Чорнобильська Мадонна»; Микола Руденко «Хрест». Узагальнення Тематичний контроль	
--	--

РОЗДІЛ 5. РОЗВИТОК УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ

У результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/учениці зможуть:	Зміст навчально-пізнавальної діяльності
Знати: —<i>хронологічні межі</i> Помаранчевої революції, <i>дати</i> схвалення Конституції України, Тузлівської кризи, проголошення курсу на євроатлантичну інтеграцію; —<i>основні державотворчі процеси в Україні</i> «Помаранчева революція» впродовж 1991–2013 рр. Розуміти: —<i>зміст</i> понять: «багатовекторність зовнішньої політики», «дефолт», авторитарного «євроінтеграція», «корупція», «олігархічна система», «Помаранчева революція», «приватизація», «прожитковий мінімум», «тіньова економіка»; —<i>історичне значення</i> прийняття Конституції України, запровадження національної валюти, проголошення курсу на євроатлантичну інтеграцію, суперечливі наслідки Будапештського меморандуму; —<i>чинники формування</i> громадянського суспільства в незалежній Україні; —<i>значення</i> «Помаранчевої революції». Уміти: —<i>встановлювати хронологічну послідовність</i> подій, що відображають	Державотворчі процеси. Особливості багатопартійної системи. Прийняття Конституції України 1996 р. Президентські вибори 2004 р. Помаранчева революція. Конституційна реформа 2004 р. Основні тенденції суспільно-політичного життя в 2005–2009 рр. Спроби формування режиму в 2010–2013 рр. Харківські угоди 2010 р. Утвердження ринкової економіки. Запровадження національної валюти—гривні. Специфіка приватизації. Становлення, прояви олігархічної системи. Демографічна та етносоціальна структура населення України. Повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину. Життя національних спільнот в Україні. Багатовекторність зовнішньої

процеси державотворення в Україні, <i>синхронізувати</i> їх відповідними подіями регіональної історії, історії країн Центрально-Східної Європи; <i>– використовувати історичну карту</i> для інтерпретації та реконструкції подій; <i>– визначати</i>: 1) основні тенденції та протиріччя соціально-економічного розвитку України в 1991–1998, 1999–2004, 2005–2009, 2010–2013 рр., Повсякденне 2) ознаки формування олігархічної системи в Україні; 3) суперечності пошуків Україною зовнішньополітичних орієнтирів; <i>– висловлювати аргументовані судження</i> про перебіг державотворчих процесів; Українська діаспора важливість розвитку України як в розбудові державної незалежності незалежної демократичної держави, її європейської інтеграції; <i>– характеризувати</i> політичну діяльність Віктора Ющенка, Леоніда Кучми, Віктора Януковича.	політики України та її наслідки. Вступ України до Ради Європи. Будапештський меморандум. Тузлівська криза. Проголошення Україною курсу на євроатлантичну інтеграцію. Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Динаміка зайнятості населення. Життя. Зрушення в суспільній свідомості. Релігійне життя. Здобутки українців у сфері культури (наука, освіта, мистецтва, спорт). Українці в світі. Україна.
Орієнтовні теми для практичних занять. – Студії боротьби за незалежність: від ідеї автономії до самостійності (завершення кейсу «Як трансформувався український визвольний рух у ХХ столітті?», презентація кейсу). – Інтеграція України в європейський та світовий економічний простір: виклики і відповіді. – Майдан як феномен української демократії (від виборів до маніфестації на Євромайдані та Революції Гідності). Орієнтовні теми для навчальних проєктів. – Основний Закон України: умови створення, аналіз основних положень. – Українська класика на Майдані. – Історія рідного краю в контексті загальноукраїнських подій 1991–2013 рр. Орієнтовна тема для написання есе. – «Помаранчева революція»: національний і людський виміри.	Януковича.
Міжпредметні зв'язки: — 10 клас. Захист України. Розділ II: Збройні Сили України на захисті України. Тема 2: Історія розвитку українського війська. ЗСУ незалежної України до 2014 р. (Учень/учениця називає основні історичні етапи розвитку українського війська; характеризує історично-політичні умови формування Збройних Сил України); — 11 клас. Екологія. Розділ: Провідні екологічні проблеми. Тема: Проблема забруднення природного середовища та стійкості геосистем до антропогенних навантажень. (Учень/учениця знає джерела, види забруднень навколишнього середовища, їх негативний вплив на живі організми та здоров'я людей; розуміє взаємопов'язаність таких категорій, як «забруднення середовища» і «стійкість геосистем», пояснює залежність стійкості геосистем від біорізноманіття, біомаси біопродуктивності). — 11 клас. Українська література. Тема: Сучасна українська література. Юрій Андрухович «Астролог», «Пісня мандрівного спудея»; Оксана Забужко «Рядок з автобіографії», «Читаючи історію»; Олександр Ірванець «До французького шансоньє», Сергій Жадан	– Прощання з імперією в досвіді нового покоління українських істориків та літераторів.

«Музика,очерет...»,«Смерть моряка»;Галина Пагутяк «Потрапити всад», «Косар». (Учень/ученицяхарактеризує історико-культурнуситуацію вУкраїні наприкінці ХХ–напочатку ХХІст.;називає іменасучаснихписьменників, їхні твори; ілюструє стильверозмаїття, пошукавтораминовихтеміформіх розкриття;обґрунтовує появунового літературного покоління).—Українська література.Позакласнечитання. ЮрійАндрухович «Рекреації»; Борис Гуменюк «Блокпост», «Віршізвійни».

Узагальнення Тематичний контроль

РОЗДІЛ 6.ЄВРОПЕЙСЬКИЙВИБІРУКРАЇНИ. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКАВІЙНА У

результаті навчально-пізнавальної діяльності учні/ученицізможуть:	Змістнавчально-пізнавальної діяльності
Знати: хронологічні межі Революції Гідності таросійсько-українськоїімперської доктрині «русскогоміра». війни ХХІ ст., оборони Донецькогоаеропортутаміста Маріуполь, дати окупаціїКриму,відродження прагнень РосійськоїФедерації дореімперіалізаціїна теренах колишньогоСРСР. трагедіїбіля міста Іловайськта в(РФ) місті Буча,широкомасштабного вторгнення військ РФвУкраїну; —<i>основнірегіониі місця</i> бойових дій російсько-українськоївійни. Розуміти: —<i>змістпонять</i>: «безвізовий тарежим», «волонтерський рух», Петра«гібриднавійна», «денацифікація України», «добробат», «Євромайдан», «злочинагресії»«інтеграція», «кіборги», «колабораційна діяльність»,«люстрація», «рашизм», «реімперіалізація», «російсько-українськавійна», «руський мір»,«статус кандидатамаріонетковихквазідержавДонецької на членство вЄС», «тимчасовоНародноїРеспубліки(ДНР), Луганської окупована територія»,«томос»;НародноїРеспубліки(ЛНР). —<i>передумовита значення</i> РеволюціїГідності; —<i>необхідність вшанування</i> пам'яті героївНебесноїСотні тадій. Мінські домовленості. російсько-українськоївійни; —<i>характер</i>російсько-українськоїУкраїнськегромадянське суспільство в війни яксправедливої, визвольноїдля України, несправедливої, загарбницької для Росії; —<i>псевдореферендуми</i> в Криму таМіжнародна підтримкаУкраїни в умовахнаДонбасі, анексію Автономноївійни.«Норманськачетвірка»:вносок у Республіки Крим(АРК) та міста	Геополітичний вибірУкраїни:утвердження – євроінтеграційногокурсу.Україна в Російській доктрині «русскогоміра». Політичні, економічні, інформаційні та інші засоби тискунаУкраїну в контексті дореімперіалізаціїна теренах колишньогоСРСР. Зрив угоди проасоціацію України та Європейським Союзом (ЄС). Євромайдан. Революція Гідності. КрахрежимуВіктора Януковича.Небесна Сотня. Президентські парламентські вибори 2014р. Обрання Порошенка Президентом України. Підписання Угоди проасоціацію міжУкраїною таЄС. Надання українцям правана безвізовий режимв'їзду в країни ЄС. Початоквійни РФ проти України: окупація, анексія Криму, збройнаагресія насході України. Квazіреферендуми і проголошення МаріонетковихквazідержавДонецької Республіки(ДНР), Луганської Республіки(ЛНР). Антитерористичнаоперація/Операція об'єднанихсил(АТО/ООС).Перебігбойових дій. Мінські домовленості. Українськегромадянське суспільство в війни оборонідержави. Добровольчі батальйони. Волонтерськийрух. Участьдобровольців-іноземців узбройнійборотьбі на боці України. Міжнародна підтримкаУкраїни в умовахнаДонбасі, анексію АвтономноїРеспубліки Крим(АРК) та міста

Севастополь, російсько-українську війну як прояви процесу імперіалізації Росії; — <i>широкомасштабне вторгнення, злочини російських військ в Україні 2022 р. як акт геноциду української нації;</i> <i>— захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки, яким є умову незалежності;</i> <i>— роль громадянського суспільства у розвитку української держави та забезпеченні її обороноздатності;</i> <i>— важливість для України повноправного членства в ЄС і Організації Північноатлантичного договору (НАТО);</i> <i>— значення міжнародної підтримки територіальної цілісності та державної незалежності України.</i> Уміти: <i>— встановлювати хронологію подій російсько-української війни;</i> <i>— використовувати карту як джерело інформації про перебіг російсько-української війни;</i> <i>— обґрунтувати аналіз документів злочини РФ як геноцид українського народу;</i> <i>— визначати передумови, ознаки наслідки збройної агресії Росії проти України;</i> <i>— висловлювати обґрунтовані судження щодо можливих шляхів розвитку України в Європі та світі;</i> <i>— характеризувати діяльність Петра Порошенка, Володимира Зеленського, інших знакових постатей політичного, громадського, культурного, церковного життя сучасної України (на вибір учительки/учителя,</i>	США та держав «великої сімки». Санкції, накладені на РФ за невиконання Мінських домовленостей. Соціально-економічний розвиток України у 2014–2022 рр. Економічні, політичні, судово-правові реформи. Створення незалежної правоохоронної структури для боротьби з корупцією. Незавершеність реформ. Законодавче забезпечення статусу української мови як державної. Розвиток української культури. Утворення канонічної автокефальної Православної церкви України (ПЦУ). Президентські вибори 2019 рр. Обрання Володимира Зеленського Президентом України. Земельна та інфраструктурна реформи. Цифровізація України. Широкомасштабне вторгнення російських військ на територію України: перебіг, результати. Збройні сили України (ЗСУ), Національна гвардія, територіальна оборона, громадянське суспільство та влада в обороні країни. Злочини геноциду та воєнні злочини РФ проти України. Нищення економіки України. Використання Росією продовольства як зброї. Заява Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні». Консолідація української політичної нації в боротьбі проти російської агресії. Російська пропаганда як інструмент підбурювання війни і геноциду. Ідеологема «денацифікація України». Протидія України російській пропаганді та дезінформації. Розгортання дипломатичної боротьби України. Утворення міжнародної коаліції держав на підтримку незалежності і обороноздатності України. Лендліз. Надання Україні статусу кандидата в члени ЄС. Повсякдення життя в умовах війни: індивідуальний досвід, стратегії виживання та протистояння. Колабораційна діяльність і кримінальна відповідальність злочинців. Рух Опору на тимчасово окупованих територіях. Біженці таимушені переселенці.
--	--

учениці/учня). Примусове переселення громадян України до РФ.
Гуманітарна підтримка біженців в країнах ЄС.

Релігія, церкви й релігійні організації та війна. Діячі української культури в допомозі фронту. Діячі світової культури в підтримці України.

Орієнтовні теми для практичних занять.

– Stand with Ukraine. Міжнародна підтримка України у боротьбі проти агресії Росії.

Орієнтовні теми для навчальних проєктів.

– «У 1918 р. Україна здобула незалежність, у 1991 р. – відновила, сьогодні – захищає» (завершення проєкту з укладання інтерактивної стрічки часу, яка відображає неперервність і спадкоємність державотворчих процесів у XX–XXI ст., презентація проєкту).

– Усна історія Майданів: від «Революції на граніті» до Революції Гідності (електронна «Книга пам'яті»).

– Російські пропагандистські кліше «бандерівці», «українацисти», «української нації не існує», «українська держава – фейк» як інструменти війни і геноциду.

– Рідний край у контексті загальноукраїнських подій часів російсько-української війни.

Орієнтовні теми для написання есе.

– Діалоги про війну: відверті розмови з учасниками/свідками російсько-української війни (воїнами, волонтерами, внутрішньо переміщеними особами).

– Політичний фольклор як відповідь на мову ненависті. –

Чи справді сьогодні Україна – щит Європи?

Міжпредметні зв'язки: — 10 клас. Громадянська освіта. Розділ: Україна. Європа. Світ. Тема: Інтеграція й глобалізація. Міграційні процеси і Україна. Україна – член

європейського та світового співтовариства. (Учень/учениця знає та розуміє причини та наслідки міграційних процесів в Україні та світі; усвідомлює взаємозалежність життя місцевої громади; України, Європи та світу; аналізує основні положення Угоди про асоціацію Україна–ЄС; дискутує щодо перспектив збереження та розширення ЄС, НАТО; пишається потенціалом України в Європі та світі); — 10 клас. Захист України. Розділ II: Збройні Сили України на захисті України. Тема 2: Історія розвитку українського війська. Нова українська армія: з 2014-го до сьогодні. Видатні військові діячі українського народу. (Учень/учениця називає основні історичні етапи розвитку українського війська; характеризує історично-політичні умови формування Збройних Сил України; називає видатних військових діячів українського народу; наводить приклади визначних воєнних подій, битв українського війська); Тема 3: Основні міжнародного гуманітарного права. Правила застосування норм МГП щодо розпізнавання осіб та об'єктів. Міжнародний правовий захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок в МГП. Запобігання порушенню норм МГП. (Учень/учениця знає основні поняття та терміни міжнародного гуманітарного права (МГП); правила поведінки солдатів у бою; міжнародні розпізнавальні знаки; принципи діяльності під час проведення гуманітарних операцій; вміє розпізнавати осіб та об'єкти, які перебувають під захистом МГП; розуміє особливості ведення воєнних дій з урахуванням норм МГП; механізми та види юридичної відповідальності за порушення норм МГП; характеризує заборонені методи та засоби ведення воєнних дій); — 10 клас. Мистецтво. Розділ: Мистецтво європейського культурного регіону. Україна. (Учень/учениця знає та розуміє внесок українського мистецтва у скарбницю світової культурної спадщини; називає найхарактерніші здобутки – «візитівки» українського мистецтва у світі;

видатних представників українського мистецтва (зокрема, української діаспори); наводить приклади визначних творів різних видів мистецтва, художніх явищ, створених у різні часи в українському мистецтві; усвідомлює необхідність збереження національної мистецької спадщини); — 10 клас. Географія. Тема: Країни Європи. (Учень/учениця аналізує особливості та проблеми країн ЄС, позитивні наслідки та ризики вступу України до ЄС; оцінює роль ЄС у світі); — 10 клас. Географія. Тема: Глобальні проблеми людства. (Учень/учениця характеризує поняття «глобальні проблеми людства»; аналізує сутність, причини виникнення, особливості кожної з глобальних проблем, можливі шляхи їх розв'язування); — 11 клас. Українська література. Тема: Сучасна українська література. Історико-культурна картина літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. (Учень/учениця розуміє постмодернізм як один із основних напрямів сучасного мистецтва); — 11 клас. Географія. Розділ: Глобальні проблеми людства. Тема: Глобальні проблеми соціального характеру. (Учень/учениця пояснює причинно-наслідкові зв'язки виникнення демографічних проблем, складає демографічні прогнози, називає хвороби цивілізації); — 11 клас. Економіка. Розділ: Національна економіка і роль уряду у її функціонуванні. Тема: Роль уряду у регулюванні національної економіки. (Учень/учениця розуміє об'єктивні причини урядового регулювання ринкової економіки, характеризує зв'язок ефективності та справедливості, пояснює невдачі (обмеження) ринку і уряду та роль уряду як власника, виробника і споживача з використанням схеми загального економічного кола обігу); — 11 клас. Англійська мова. Тема: Моє місце в світі (учень/учениця знає про зразки здорового способу життя в Україні та англійських країнах, вміє презентувати Україну в міжнародному контексті); — 11 клас. Німецька мова. Тема: Україна у світі. (Учень/учениця оцінює внесок молоді у сучасне мистецтво України та німецькомовних країн; вміє презентувати Україну в міжнародному контексті); — 11 клас. Французька мова. Тема: Україна у світі (Учень/учениця розуміє особливості суспільства і культури спільноти або спільнот країни, мова якої вивчається, у межах тематики ситуативного спілкування); — 11 клас. Іспанська мова. Тема: Україна у світі. (Учень/учениця розуміє особливості суспільства і культури спільноти або спільнот країни, мова якої вивчається, у межах тематики ситуативного спілкування).

Узагальнення Тематичний контроль

Тематичне планування Історія України

Структура курсу.

Повторення. Вступ.

Розділ 1. Україна в роки Першої світової війни.

Розділ 2. Українська революція, розпад Російської імперії та постановня національної держави – Української Народної Республіки.

Розділ 3. В боротьбі за українську незалежність.

Розділ 4. Україна в складі тоталітарної імперії – Союзу Радянських Соціалістичних Республік. **Розділ 5.** Західноукраїнські землі в міжвоєнний період. Розділ

Розділ 6. Україна в роки Другої світової війни.

№	Тема, зміст уроку	Дата	Група	Примітка
	ПОВТОРЕННЯ. ВСТУП			
1.	Україна і світ на порозі XX ст.: основні тенденції політичного, соціально-економічного та культурного розвитку. Формування модерної української нації. XX століття у світовій історії. Періодизація історії України XX ст. Завдання і структура курсів історії України та всесвітньої історії XX – початку XXI ст., особливості курсу історії України 1914–1945 рр.			
Розділ 1. УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ				
2.	Україна в геополітичних планах Троїстого союзу (Четверного союзу, Центральних держав) і Антанти. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада Український національний рух у Російській імперії.			
3.	Воєнні дії на території України в 1914–1917 рр. Українці в арміях воюючих держав. Українські січові стрільці. Пропаганда воюючих сторін. Життя на фронті і в тилу, стратегії виживання цивільного населення.			
4.	Політика Російської та Австро-Угорської імперій на українських землях у 1914–1917 рр. Російський окупаційний режим на підвладних Австро-Угорщині українських теренах. Антиєврейські погроми російської армії в Галичині. Вплив Першої світової війни на світогляд, політичні орієнтири українців та економіку України.			
5.	Перша світова як виклик людському виживанню: жінки у війні, діти-сироти, біженці, військовополонені, скалічені солдати (на основі аналізу текстових і візуальних джерел).. Практичне заняття 1.			
6.	Узагальнення. Тематичний контроль.			
Розділ 2. УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ, РОЗПАД РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ТА ПОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ – УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ				

7	Причини та рушійні сили Української революції. Українська Центральна Рада (УЦР). Всеукраїнський національний конгрес. Українізація в російській армії. Вільне козацтво.			
8	Відносини УЦР із Тимчасовим урядом. I та II Універсали. Генеральний Секретаріат. Збройний виступ самостійників.			
9	З'їзд поневолених народів Росії як передвісник розпаду Російської імперії.			
10	Прихід до влади більшовиків у Росії: позиція УЦР. III Універсал. Внутрішня та зовнішня політика УЦР після проголошення Української Народної Республіки (УНР). Кримськотатарський національний рух. Курултай і Кримська Народна Республіка.			
11	Проголошення в Харкові більшовицької влади та маріонеткової квазідержави УНР (Радянської/Советської). Початок і перебіг першої російськоукраїнської війни. Бій під Крутами.			
12	IV Універсал: проголошення державної незалежності УНР. Мирний договір УНР із Центральними державами. Вигнання більшовиків із території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим.			
13	Державотворча діяльність УЦР взимку-навесні 1918 р. Формування української громадянської нації. Закон УНР «Про національноперсональну автономію». Конституція УНР.			
14	Автономісти і самостійники: порівняльний аналіз програмних документів українських політичних партій. Практичне заняття 2.			
15	Узагальнення. Тематичний контроль.			
Розділ 3. В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ				
16	Українська Держава (гетьманат Павла Скоропадського): внутрішня та зовнішня політика. Прелімінарний (попередній) мирний договір Української Держави з Російською Соціалістичною Федеративною Радянською/Советською Республікою (РСФРР/РСФСР).			

17	Утворення Директорії. Антигетьманське повстання. Відновлення УНР. Реорганізація Директорії УНР. Акт Злуки УНР і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР), його історичне значення. Трудовий Конгрес України. Державне будівництво та національна політика.			
18	Кримські крайові уряди 1918–1919 рр. Спроби приєднання Криму до України.			
19	Розпад Австро-Угорської імперії. «Листопадовий зрив». ЗахідноУкраїнська Народна Республіка: державне будівництво. Польськоукраїнська війна 1918–1919 рр.: причини, перебіг та результати. Галицька армія. Єврейський бойовий курінь в УГА. Чортківська офензива. Український національний рух на Буковині й у Закарпатті.			
20	Друга російсько-українська війна. Отаманщина. Холодноярська республіка. Створення маріонеткової Української Соціалістичної Радянської/Советської Республіки (УСРР/УССР). Політика «воєнного комунізму». «Червоний» терор. Поразка більшовицької влади в Україні.			
21	УНР в кільці фронтів: ключові події, герої та результати боротьби за збереження української держави. Денікінський режим на теренах України в другій половині 1919 р.: ставлення та становище місцевого населення. Відновлення збройної експансії більшовицької Росії та окупація теренів УНР. «Червоний імперіалізм». Перший зимовий похід Армії УНР.			
22	Варшавська угода. Війна УНР в союзі з Польщею проти більшовицької Росії. Здобуття Києва. Контрнаступ більшовицьких армій на Львів і Варшаву. Поразки Червоної армії під Варшавою–Замостям («Диво на Віслі»). Поразка Збройних сил Півдня Росії. «Червоний» терор у Криму			
23	Повстанський рух 1920–1921 рр. Другий Зимовий похід Армії УНР. Поразка УНР.			
24	Розвиток культури у 1917–1921 рр.: освіта, науки, мистецтва. Особливості пропаганди протиборчих сторін.			

25	Міжетнічні відносини в Україні 1917– 1921 рр. Міжетнічні конфлікти, їх наслідки. Антиєврейські погроми. Особлива слідча комісія для розслідування протиеврейських погромних дій при Раді Народних Міністрів УНР.			
26	Повсякдення в умовах революцій та воєн: індивідуальний досвід, стратегії виживання, моральні виклики. Політична і трудова еміграція. Історичні уроки Української революції та боротьби за незалежність.			
27	Постать Володимира (Зеєва) Жаботинського як уособлення єврейськоукраїнської співпраці. Практичне заняття 3.			
28	Узагальнення. Тематичний контроль.			
Розділ 4. УКРАЇНА У СКЛАДІ ТОТАЛІТАРНОЇ ІМПЕРІЇ – СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК				
29	Голод 1921–1923 рр.: причини, наслідки. Іноземна допомога жертвам голоду в УСРР. Повстанський рух в Україні 1921–1923 рр.			
30	Формальний та реальний статус УСРР/УСРСР у «договірній федерації» радянських республік – Союзі Радянських/Советських Соціалістичних Республік (Радянському/Советському Союзу, СРСР/СССР). Привласнення союзним центром суверенітету України. Зміни в адміністративнотериторіальному поділі УСРР. Утворення Кримської Автономної СРР/ССР у складі РСФРР.			
31	Суспільно-політичне життя в УСРР. Ліквідація багатопартійності. Впровадження непу в УСРР. Політика «коренізації» («українізації»). «Українське відродження». Українська автокефальна православна церква (УАПЦ). Національнокультурне будівництво національних меншин. Молдавська Автономна СРР/ССР у складі УСРР.			
32	Форсована промислова індустріалізація в УСРР. Роль іноземних спеціалістів і технологій. Згортання непу. Голод 1928–1929 рр. Перехід до планової економіки.			

33	Масові депортації, кампанія з розкуркулення, насильницька колективізація. Пасивні і активні форми опору населення УСРР сталінській політиці. Прояви національної свідомості, антиімперські, антирадянські/антисовєтські настрої в УСРР.			
34	Примусові хлібозаготівлі. Український хліб на експорт, внутрішньосоюзні ринки. Пропаганда як інструмент підготовки геноциду. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид Українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Національно-демографічні зміни.			
35	Епоха Голодомору мовою документів, свідчень, чисел... (робота з різними типами історичних джерел). Практичне заняття 4.			
36	Узагальнення. Тематичний контроль.			

Розділ 5. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

37	Правовий статус українських земель у складі Польщі. Політика Польщі щодо «східних кресів» та міжетнічні відносини в Галичині і Волині. Осадництво. «Пацифікація». Економічний розвиток української спільноти в умовах Польської держави. Українська кооперація. Культурно-просвітні і спортивні товариства українців. Українські політичні організації. Українське народно-демократичне об'єднання (УНДО). Організація українських націоналістів (ОУН).			
38	Українські землі у складі Румунії. Суспільно-політичне життя. Українська національна партія (УНП). Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Суспільно-політичне й економічне життя. Карпатська Україна. Карпатська Січ.			
39	Культурне й релігійне життя на західноукраїнських теренах в умовах іноземного панування. Уряд УНР в екзилі. Діяльність української політичної еміграції.			
40	Історія рідного краю в контексті			

	загальноукраїнських подій 1914–1939 рр. <i>Навчальний проєкт</i>			
	<i>Узагальнення. Тематичний контроль.</i>			
Розділ 6. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ				
41	Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії. Розкол ОУН.			
42	Радянська окупація Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії. «Радянізація» західних областей України у 1939– 1940 рр. Масові політичні репресії. Радянські воєнні злочини та депортації. Суспільно-політичні настрої населення.			
43	Передумови, початок німецькорадянської війни. «Тактика випаленої землі». Депортації німців та інших народів з території України. Інші злочини радянського режиму. Катастрофічні поразки Червоної армії 1941 р.			
44	Окупація України військами Німеччини та її союзників. Нацистський «новий порядок» в Україні. Прояви співпраці з окупаційним режимом. Остарбайтери. Військовополонені. Концтабори. Масове знищення окупантами мирного населення. Бабин Яр. Голокост. Геноцид ромів. Праведники народів світу в Україні.			
45	Бабин Яр у Києві – символ Голокосту та інших трагедій. Есе			
46	Акт проголошення Української Держави. Опір нацистським загарбникам. Український визвольний рух. Поліська Січ. Українська повстанська армія (УПА). Українсько-польське протистояння. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР).			
47	Бойові дії Червоної армії у 1942– 1944 рр. в Україні. «Чорносвитники». Радянський партизанський рух. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з України. Відновлення тоталітарного імперського режиму в УРСР. Депортація кримськотатарського народу як злочин			

	геноциду. Депортація інших етносів Криму.			
48	Культура в роки війни. Пропаганда в умовах Другої світової війни.			
49	Повсякдення в часи війни: стратегії боротьби і виживання. Вплив війни на суспільну свідомість.			
50	Українці у військових формуваннях країн Об'єднаних Націй і держав «Вісі». Внесок українського народу в перемогу над нацистською Німеччиною. Українське питання на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни для України: людські, матеріальні втрати.			
51	Роль українців у розгромі нацистської Німеччини. <i>Практичне заняття 5.</i>			
52	<i>Узагальнення. Тематичний контроль.</i>			

№	Зміст заняття	Дата	Група	Примітка
53	Вступ. Особливості курсу історії України від 1945 р. до сьогодення. Україна на політичній карті Європи в 1914-1945 рр. Уроки української історії 1914-1945 рр. Періодизація історії України другої половини XX - першої чверті XXI ст.			

РОЗДІЛ 1. УКРАЇНА В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

54	Україна в системі міжнародних відносин. УРСР - співзасновниця Організації Об'єднаних Націй (ООН). Участь України в інших міжнародних організаціях. Переміщені особи з України. Репатріація. Неповерненці.			
55	Встановлення кордонів УРСР із сусідніми державами. Депортація за «обміном населення» між УРСР та Польською Народною Республікою (1944-1946 рр.). Операція «Вісла». Обмін територіями 1951 р.			

56	Відбудова промисловості: джерела та ресурси (праця мобілізованих, військовополонених, репатріантів, в'язнів виправно-трудова таборів). Становище сільського господарства. Голод 1946-1947 рр.			
57	Посилення проявів «культу особи» Йосифа Сталіна в УРСР. Особливості державної пропаганди. Ідеологічні інтерпретації перемоги над нацизмом. «Ждановщина» в Україні. Кампанії боротьби проти «українських буржуазних націоналістів» і «безрідних космополітів».			
58	«Радянізація» західних областей УРСР. Ліквідація Української греко-католицької церкви. Операція «Захід». Національно-визвольний рух у 1944-1950-х рр. на території України. Бій під Гурбами. «Велика блокада» проти УПА. Депортації родин воїнів УПА. Оунівський рух в еміграції.			
59	Особливості розвитку культури. Повсякденне життя населення України в повоєнні часи: стратегії виживання. Зміни у суспільній свідомості. Практичне заняття «Війна пішла, а горе залишилось...»: повсякденне життя післявоєнних років.			
60	Узагальнення. Тематичний контроль.			

РОЗДІЛ 2. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ

61	Внутрішньополітична ситуація в УРСР. Українці в повстаннях у таборах ГУЛАГу. XX з'їзд Комуністичної партії Радянського Союзу (КПРС). Десталінізація: зміст, ідеологічні обмеження. Суперечливість процесу реабілітації жертв політичних репресій. Ліквідація ГУЛАГу. Децентралізація управління економікою. Розвиток промисловості. Становище			
----	---	--	--	--

	сільського господарства.			
62	Передання Кримської області до складу УРСР. Соціально-економічна інтеграція Кримського півострова з Україною. Міграції, зміни національного складу населення. Спроби проведення «українізації». Становище кримськотатарського народу у місцях депортації та його боротьба за повернення на батьківщину.			
63	«Шістдесятництво». Київський клуб творчої молоді «Сучасник». Спроби опозиційної діяльності: підпільні групи та організації. Зародження дисидентського руху. Антирежимні виступи.			
64	Особливості розвитку культури. Продовження політики російщення. Антирелігійні кампанії. Особливості соціальної політики. Повсякденне життя. Зміни у суспільній свідомості. Практичне заняття «Входження Кримської області до складу УРСР: міфи та реальність (дослідження документів).»			
65	Узагальнення. Тематичний контроль			

РОЗДІЛ 3. УКРАЇНА В ПЕРІОД СИСТЕМНОЇ КРИЗИ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК

66	Зміни в системі влади. Неосталінізм. Конституція УРСР 1978 р. Вплив міжнародних процесів на ситуацію в Україні. Посилення репресій проти української інтелігенції. Активізація дисидентського руху: течії, форми та методи боротьби. «Самвидав». «Український вісник». Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод (Українська Гельсінська група/УГГ). Прояви єврейського дисидентського та			
----	--	--	--	--

	сіоністського руху на теренах УРСР. Опозиційна діяльність режимові в середовищі інших національних меншин. Кримські татари в боротьбі за повернення на батьківщину.			
67	Наростання економічної кризи. Уповільнення темпів зростання промисловості. Провал Продовольчої програми. Життєвий рівень населення. Феномени радянського повсякдення: «хрущовки», «дефіцит», «черги». Етносоціальні зміни в УРСР. Зміни в суспільній свідомості.			
68	Особливості розвитку культури. Українське поетичне кіно. Український спорт. Особливості державної пропаганди в Україні: «радянський народ». Практичне заняття «Повсякденне життя в місті та селі: переваги і проблеми (на прикладі України 1970—1980-х рр.).»			
69	<i>Узагальнення. Тематичний контроль</i>			

Розділ 4. ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ, ЇЇ РОЛЬ У РОЗПАДІ СОЮЗУ РАДЯНСЬКИХ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РЕСПУБЛІК.

70	Політика «перебудови- прискорення- гласності» та її наслідки в УРСР			
	Проблеми ядерної безпеки УРСР. Чорнобильська катастрофа: передумови, позиція влади, заходи для подолання, наслідки. Вплив на суспільну свідомість.			
71	Виникнення націонал- демократичної, антикомуністичної опозиції. Утворення неформальних громадських організацій і груп. Українська Гельсінська спілка. Народний рух України за перебудову. Перехід частини республіканської номенклатури на національні позиції. Перші альтернативні вибори (1990 р.). «Декларація про державний суверенітет			

	України». «Революція на граніті». Формування багатопартійності. Масові страйки шахтарів.			
72	Відновлення Кримської Автономної Радянської Соціалістичної Республіки (Кримської АРСР). Створення Меджлісу кримськотатарського народу. Спроби союзної влади зупинити процеси демократизації, розпаду СРСР.			
73	Повсякдення. Особливості розвитку культури і спорту. Відродження релігійного життя.			
74	Україна під час спроби державного перевороту в СРСР. «Акт проголошення державної незалежності України». Всеукраїнський референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Роль України у розпаді СРСР. Міжнародне визнання державної незалежності України.			
75	Внесок української діаспори у відновлення державної незалежності України. Практичне заняття ««За живе...»: непоправні наслідки Чорнобильської трагедії.»			
76	Узагальнення. Тематичний контроль			

РОЗДІЛ 5. РОЗВИТОК УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ

77	Державотворчі процеси. Особливості багатопартійної системи. Прийняття Конституції України 1996 р.			
78	Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція».			
79	Конституційна реформа 2004 р. Основні тенденції суспільно- політичного життя в 2005-2009 рр. Спроби формування авторитарного режиму в 2010-2013 рр. Харківські угоди 2010 р.			
80	Утвердження ринкової економіки. Запровадження національної валюти - гривні. Специфіка приватизації.			

	Становлення, прояви олігархічної системи.			
80	Узагальнення.			

Тематичний план II курс

1	Розділ 5. Розвиток України як незалежної держави. Утвердження ринкової економіки. Запровадження національної валюти - гривні. Специфіка приватизації. Становлення, прояви олігархічної системи.			
2	Демографічна та етносоціальна структура населення України.			
3	Повернення кримськотатарського народу на історичну Батьківщину. Життя національних спільнот в Україні.			
4	Багатовекторність зовнішньої політики України та її наслідки. Вступ України до Ради Європи. Будапештський меморандум. Тузлівська криза. Проголошення Україною курсу на євроатлантичну інтеграцію.			
5	Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Динаміка зайнятості населення. Повсякденне життя. Зрушення в суспільній свідомості. Релігійне життя.			
6	Здобутки українців у сфері культури (наука, освіта, мистецтва, спорт).			
7	Українці в світі. Українська діаспора в розбудові державної незалежності України. Практичне заняття «Державне будівництво в незалежній Україні: особливості, здобутки, проблеми.»			
8	Узагальнення. Тематичний контроль.			

РОЗДІЛ 6. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР УКРАЇНИ. РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА

9	Геополітичний вибір України: утвердження євроінтеграційного курсу. Україна в імперській доктрині «русского міра».			
	Політичні, економічні, інформаційні та інші засоби тиску на Україну в контексті відродження прагнень Російської Федерації (РФ) до реімперіалізації на теренах колишнього СРСР.			
10	Зрив угоди про асоціацію України та Європейським Союзом (ЄС). Євромайдан. Революція Гідності. Крах режиму Віктора Януковича. Небесна Сотня. Президентські та парламентські вибори 2014 р. Обрання Петра Порошенка Президентом України.			
11	Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Надання українцям права на безвізовий режим в'їзду в країни ЄС.			
12	Початок війни РФ проти України: окупація, анексія Криму, збройна агресія на сході України. Квazіреферендуми і проголошення маріонеткових квазідержав Донецької Народної Республіки (ДНР), Луганської Народної Республіки (ЛНР).			
13	Антитерористична операція/Операція об'єднаних сил (АТО/ООС). Перебіг бойових дій. Мінські домовленості.			
14	Українське громадянське суспільство в обороні держави. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Участь добровольців-іноземців у збройній боротьбі на боці України.			
15	Міжнародна підтримка України в умовах війни. «Норманська четвірка»: внесок у стабілізацію збройного конфлікту. Позиція США та держав «великої сімки». Санкції, накладені на РФ за невиконання Мінських домовленостей.			
16	Соціально-економічний розвиток України			

	у 2014-2022 р. Економічні, політичні, судово- правові реформи. Створення незалежної правоохоронної структури для боротьби з корупцією. Незавершеність реформ.			
17	Законодавче забезпечення статусу української мови як державної. Розвиток української культури. Утворення канонічної автокефальної Православної церкви України (ПЦУ).			
18	Президентські вибори 2019 р. Обрання Володимира Зеленського Президентом України. Земельна та інфраструктурна реформи. Цифровізація України.			
19	Широкомасштабне вторгнення російських військ на терени України: перебіг, результати. Збройні сили України (ЗСУ), Національна гвардія, територіальна оборона, громадянське суспільство та влада в обороні країни.			
20	Злочини геноциду та воєнні злочини РФ проти України. Нищення економіки України. Використання Росією продовольства як зброї. Заява Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні». Консолідація української політичної нації в боротьбі проти російській агресії.			
21	Російська пропаганда як інструмент підбурювання війни і геноциду. Ідеологема «денацифікація України». Протидія України російській пропаганді та дезінформації.			
22	Розгортання дипломатичної боротьби України. Утворення міжнародної коаліції держав на підтримку незалежності і обороноздатності України. Лендліз. Надання Україні статусу кандидата в члени ЄС.			
23	Повсякдення в умовах війни: індивідуальний досвід, стратегії			

	виживання та протистояння. Колабораційна діяльність і кримінальна відповідальність за неї. Рух Опору на тимчасово окупованих територіях. Біженці та вимушені переселенці. Примусове переселення громадян України до РФ. Гуманітарна підтримка біженців в країнах ЄС.			
24	Релігія, церкви й релігійні організації та війна. Діячі української культури в допомозі фронту. Діячі світової культури в підтримці України. Практичне заняття «Рідний край у контексті загальноукраїнських подій часів російсько-української війни»			
25	Узагальнення Тематичний контроль			
26	Резерв часу			

7. Критерії оцінки знань, умінь і навичок студентів

При оцінюванні навчальних досягнень з історії враховується:

- рівень оволодіння історичними знаннями; знання хронологічних меж періодів, найважливіших історичних подій і процесів; визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
- рівень умінь групування (класифікації) фактів за вказаною ознакою, розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;
- рівень оволодіння практичними вміннями й навичками роботи з історичними джерелами; обґрунтування власного ставлення учня до історичної події, явища, діяча.

Усі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Студент називає одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти
	2	Студент називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні

		«так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії
	3	Студент двома-трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; упізнати її за описом; співвіднести рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту
II. Середній	4	Студент репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історико-географічний об'єкт
	5	Студент з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначати окремі ознаки історичних понять, називати основні дати; показувати на історичній карті основні місця подій
	6	Студент самостійно відтворює фактичний матеріал теми, давати стислу характеристику історичній постаті, установлювати послідовність подій; користуватись за допомогою вчителя наочними та текстовими джерелами історичної інформації
III. Достатній	7	Студент послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів; «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань
	8	Студент володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми; дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти

	9	Студент оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події в межах курсу, аналізує зміст історичної карти
IV. Високий	10	Студент використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; рецензує відповіді учнів; співставляє й систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії
	11	Студент володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії
	12	Студент системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює її

Науково-методичне забезпечення навчального процесу.

Науково-методичне забезпечення навчального процесу включає: державний стандарт освіти, навчальні плани, навчальну програму, підручники і навчальні посібники; тестові запитання, методичні матеріали, опорні конспекти лекцій.

8. Форми організації навчання

Основними формами організації навчання під час вивчення дисципліни всесвітня історія є лекції, з використанням мультимедійних засобів навчання та практичні заняття, підготовка презентацій, повідомлень, рефератів, доповідей на щорічні студентські конференції, консультації, самостійна робота здобувачів освіти.

Методи навчання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів, які використовуються при вивченні дисципліни:

1. В аспекті передачі і сприйняття навчальної інформації: словесні (лекція); наочні (ілюстрація, демонстрація).
2. В аспекті логічності та мислення: пояснювально-ілюстративні (презентація); репродуктивні (короткі тестові контрольні).
3. В аспекті керування навчанням: навчальна робота під керівництвом викладача; самостійна робота під керівництвом викладача.
4. В аспекті діяльності в колективі: методи стимулювання (додаткові оцінки за реферати, статті, тези).

Засоби діагностування результатів навчання

Контрольні заходи, які проводяться в коледжі визначають відповідність рівня набутих здобувачами освіти знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо фахової передвищої освіти і забезпечують своєчасне коригування освітнього процесу. Вхідний контроль проводиться перед вивченням предмету з метою визначення рівня підготовки студентів з дисципліни, які формують базу для його опанування. Вхідний контроль проводиться на першому занятті по питаннях, які відповідають програмі дисципліни. Результати вхідного контролю враховують при коригуванні завдань для самостійної роботи студентів. Поточний контроль проводиться викладачами у ході аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів освіти за визначеною темою. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами, управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, так і студентами – для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів студентів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі комп'ютерного тестування. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному контролі за теми. Поточний контроль на лекції покликаний привчити студентів до систематичної проробки пройденого матеріалу і підготовки до майбутньої лекції, встановити ступінь засвоєння теорії, виявити найбільш важкі для сприйняття студентів розділи з наступним роз'ясненням їх. Семестровий контроль з дисципліни «всесвітня історія» проводиться у формі семестрової контрольної роботи. Форма проведення семестрового контролю є комбінованою (частково усна - при проведенні співбесіди, частково письмова - при відповідях на теоретичні питання та виконання практичних завдань). Підсумковий контроль проводиться у формі підсумкової контрольної роботи. Контроль у позааудиторний час 1. Перевірка конспектів лекцій і рекомендованої літератури. 2. Перевірка і оцінка рефератів по частині лекційного курсу, який самостійно пророблюється. 3. Перевірка та оцінка індивідуальних практичних завдань, які виконуються самостійно. 4. Індивідуальна співбесіда зі студентом на консультаціях.

Консультації. Мета консультацій - допомогти здобувачам освіти розібратись у складних питаннях, вирішити ті з них, у яких студенти самостійно розібратись не можуть. Одночасно консультації надають можливість проконтролювати знання студентів, скласти правильне уявлення про перебіг і результати навчальної роботи.

9. Політика навчальної дисципліни

Активна участь здобувачів освіти на практичних та лекцій заняттях під час опитування, відвідування занять, ініціативність в обговоренні дискусійних тем, своєчасність виконання самостійної роботи, заохочення здобувачів освіти до науково- дослідної роботи. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Відпрацювання пропущених занять є обов'язковим незалежно від причини пропущеного заняття. Під час роботи над індивідуальними завданнями та проектами не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними.Здобувачі освіти повинні дотримуватись Положення про академічну доброчесність у Відокремленому структурному підрозділі«ЛюбешівськийТФКЛНТУ»

<http://www.ltklntu.org.ua/%d0%b0%d0%ba%d0%b0%d0%b4%d0%b5%d0%bc%d1%96%d1%87%d0%bd%d0%b0%d0%b4%d0%be%d0%b1%d1%80%d0%be%d1%87%d0%b5%d1%81%d0%bd%d1%96%d1%81%d1%82%d1%8c/>. Для забезпечення дистанційного навчання здобувачів освіти викладач може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси та цифрові інструменти Google на свій вибір, Крім того, підсумковий семестровий контроль здобувачів освіти також може здійснюватися з використанням технологій дистанційного навчання; з метою контролю виконання завдань, які виносяться на контрольну роботу в дистанційній формі викладач має право протягом усього заходу користуватись засобами інформаційно-комунікаційного зв'язку, які дозволяють ідентифікувати здобувача освіти (Zoom, GoogleMeet, Viber тощо.)

10. Рекомендована література

- 1.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти Гісем О. В., Мартинюк О. О.
- 2.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти Струкевич О. К., Дровозюк С. І.
- 3.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти Сорочинська Н. М., Гісем О. О.
- 4.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти Власов В. С. Кульчицький С. В.

5.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти Даниленко В. М., Смольницька М. К.

6.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти Власов В. С., Кульчицький С. В.

7.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти Бурнейко І.О., Хлібовська Г.М., Крижановська М.Є, Наумчук О. В.

8.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти Пошетун О. І., Гупан Н. М.

9.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти Гісем О. В., Мартинюк О.О.

10.«Історія України (рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти Струкевич О.К.